

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 december 1997

verschijnt driemaandelijks
97.4

Inhoud AMK Mededelingen 97.4

F. Dielen	
Editoriaal	79
A. de Haan, L. Lenaerts, J. Volders	
Vierde verslag van de werkgroep Cortinarius	80
K. Van de Put	
<i>Cotylidia undulata</i> , het Franje korsttrechttertje, uit Reppel	97
H. De Meulder	
<i>Collybia luxurians</i> Peck nu ook in België	99
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	103
R. Walley & K. Van de Put	
Nieuw in de bibliotheek	104
Opstellen excursieprogramma, Werkweek te Rendeux	105
Educatieve avonden	106
Hoe het RUCA bereiken ?	106
Nieuws van Funbel	107
Ledenlijst	108
Lidgeld 1998	112

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, R. Walley
hoofredacteur: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde
tikwerk: J. Werts, Durentijdleij 46 bus 3, 2930 Brasschaat
verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette (zowel van 3.5" of 5.25") gemaakt met tekstverwerkingsprogramma Word Perfect 6.0 of lager zijn ook van harte welkom. Voor artikels opgemaakt met andere programma's kan U contact opnemen met de redactie.

Teksten op diskette kunnen rechtstreeks gestuurd worden naar de hoofredacteur, Emile Vandeven, Opperveldlaan 14 te 1800 Vilvoorde tel.: 02/267.74.18. Geschreven of getikte teksten moeten naar Jean Werts, Durentijdleij 46 bus 3 te 2930 Brasschaat gezonden worden.

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur. Artikels moeten minstens een maand voor het verschijnen van het volgend nummer bij de redactie zijn. Artikels die niet op diskette staan dienen minimum zes weken voor het verschijnen ingeleverd te worden.

Omslagfiguur: *Amanita rubescens*, Parelamaniet en *Mycena galericulata*, *Helmmycena* door Omer Van de Kerckhove

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

Editoriaal

Frans Dielen

Als ik door het venster kijk en de bruin gekleurde herfstbladeren dwarrelend zie neerkomen, overkomt mij telkens weer het gevoel "Het is weer voorbij". Mijmerend, gaat vluchtig het mycologisch jaar door mijn geest.

1997 Kunnen we mycologisch zeker niet geslaagd noemen. Nooit eerder werden we geconfronteerd met zoveel voor de mycologie negatieve klimatologische omstandigheden als het afgelopen jaar. Dit geeft echter hoop voor 1998, want slechter kan haast niet.

En toch, spijs de bijzonder barre en droge omstandigheden werden, misschien als compensatie, weer enkele uitzonderlijke vondsten opgetekend.

Organisatorisch werd er nochtans heel wat gepresteerd zoals:

- de Vlaamse Mycologendag in het U.I.A.,
- de verlengde weekends in Slenaken-Voeren en te Heer-sur-Meuse,
- de werkweek te Gillenfeld in de Duitse Eifel,
- de demonstratiedagen te Kalmthout,
- de jaarlijkse tentoonstelling in het Peerdsbos te Brasschaat,
- het Allerheiligen weekend aan de kust in Oostduinkerke, dat velen om bijkomstige redenen nog lang zullen gedenken.

Een waaier van excursies werd ons aangeboden, terwijl de cursus mycologie in het R.U.C.A. onverpoosd werd verder gezet.

Zeer veel dank aan alle organisatoren en initiatiefnemers en aan alle bereidwillige helpers en helpsters.

Tijdens het afgelopen jaar zagen we de contacten met onze mycologische vrienden uit Brussel, Leuven, Mons, Gent, Limburg en onze Nederlandse collega's verder toenemen.

Spijtig genoeg ontvielen ons het voorbije jaar enkele dierbare collega's: Mevrouw L. Van Praet, Dr. Fodor, Dr. Hennebert en Wim Kuijs.

De subsidie, ons door de Provinciale overheid beloofd, blijft nog steeds achterwege. Wel werden we uitgenodigd om deel uit te maken van de stuurgroep van de koepel voor natuurstudie, "ANKONA" genoemd, analoog met de Limburgse koepel voor natuurstudie "LIKONA". De officiële start vond plaats op 8 november II. te Mol. Primair staat de inventarisatie in de provincie Antwerpen. Graag willen wij hieraan meewerken.

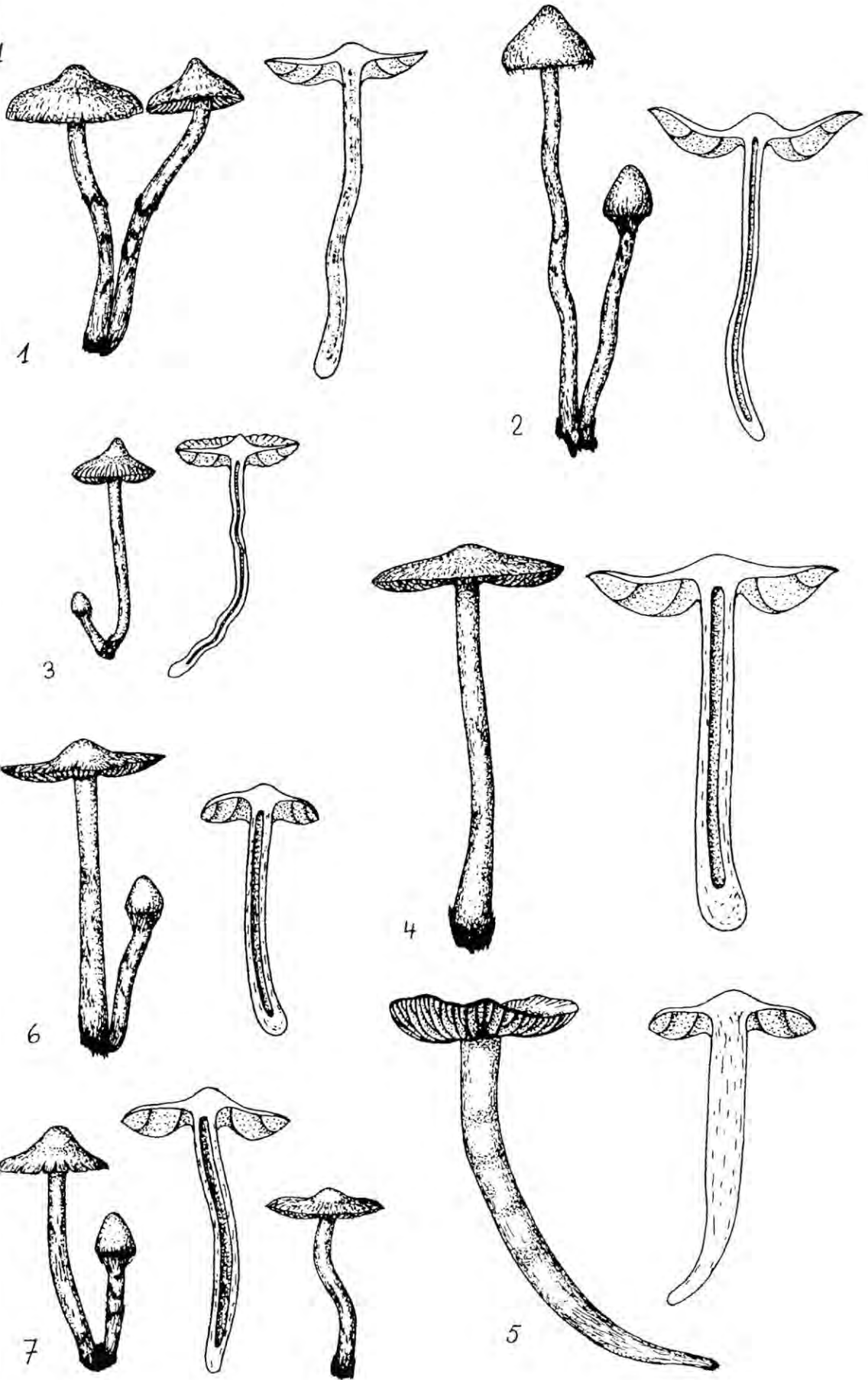
De raad van bestuur heeft op zijn vergadering van 25 november 1997 met eenparigheid van stemmen een overeenkomst met het R.U.C.A. goedgekeurd. Dit betekent dat de **maatschappelijke zetel** van onze vereniging wordt overgebracht naar de **Groenenborgerlaan 171** te 2020 Antwerpen. **Onze bijeenkomsten zullen dus vanaf januari 1998 doorgaan in de Bioruimte van het R.U.C.A.** en dus niet meer in de Ommeganckstraat 26 te Antwerpen. Op dinsdag 13 januari '98 zullen we ons nieuw lokaal op feestelijke wijze in gebruik nemen. Meer informatie hierover staat bij de aankondiging van de activiteiten. We verwachten een grandioze opkomst die avond!

Wij zijn de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen zeer dankbaar voor de vele jaren onbaatzuchtige gastvrijheid, die zij ons bood.

Op 29 november werd in de Nationale Plantentuin te Meise een symposium georganiseerd ter herdenking van de befaamde mycoloog Professor Paul Heinemann, die vorige jaar overleed. Op dit symposium voerden verschillende ook buitenlandse mycologen het woord. Er waren aanwezig uit 10 Europese landen, waaronder mycologen met wereldfaam. Onze vereniging was er ruim vertegenwoordigd.

Op het einde van het jaar wenst de raad van bestuur al zijn leden en hun familie een vrolijke Kerst en een heerlijk Nieuwjaar toe en hopelijk een jaar met veel mycologisch genot.

Pl. 1

Vierde verslag van de werkgroep Cortinarius

André de Haan*, Luc Lenaerts**, Jos Volders***

* Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout

** Fonteinstraat 8, 3560 Lummen

*** Weverstraat 9, 2440 Geel

Summary

Fourth report of the *Cortinarius* study group

Seven new collections, found in 1996 and belonging to *Cortinarius*, are treated. From *Cortinarius comptulus* Moser, *Cortinarius sertipes* Kühner, *Cortinarius fulvostriatulus* R.Henry, *Cortinarius renidens* Fr., *Cortinarius ovatosporus* R.Henry, *Cortinarius brunneus* var. *glandicolor* Fr. and *Cortinarius helobius* Romagn, a full description of macro- and microfeatures is presented. An extensive discussion concerning the identification of the sections, the allied and related species, as well as comments on the iconography, is given.

Zeven nieuwe collecties gordijnzwammen, gevonden in 1996, worden besproken. *Cortinarius comptulus* Moser, *Cortinarius sertipes* Kühner, *Cortinarius fulvostriatulus* R.Henry, *Cortinarius renidens* Fr., *Cortinarius ovatosporus* R.Henry, *Cortinarius brunneus* var. *glandicolor* Fr. en *Cortinarius helobius* Romagn.

Voor het eerst werd bij de determinaties gebruik gemaakt van de "Flore Analytique des Cortinaires" van André Tartarat (1988). Het werk lijkt een belangrijk hulpmiddel bij het uitsleutelen van de soorten. Bij Tartarat zijn een zeer groot aantal soorten in de sleutels opgenomen. Wel verschillen de sectie-indelingen soms van de klassieke sleutels. Sommige soorten vindt men dus terug in andere secties dan bij Moser, Kühner & Romagnesi e.a.

Voor de eerste maal wordt een soort uit de sectie Laeti (collectie nr. 23) besproken. Een groot probleem was hier de keuze van de sectie. De kleuren van vruchtlichamen bij deze collectie waren immers nogal donker.

Een aantal collecties konden vlot uitgesleuteld worden, zoals *Cortinarius renidens* Fr. (collectie nr. 24) en *Cortinarius brunneus* var. *glandicolor* Fr. (collectie nr. 26). Andere collecties konden slechts na grondige discussies en door het gebruiken van meerdere sleutels worden gedetermineerd.

Cortinarius comptulus Moser (collectie nr. 21) en *Cortinarius sublatisporus* Svrček zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden. *Cortinarius sertipes* Kühner (collectie nr. 22) hoort tot een ingewikkeld com-

plex. *Cortinarius helobius* Romagn. (collectie nr. 27) lijkt heel erg op *Cortinarius romagnesii* R.Henry. *Cortinarius ovatosporus* R.Henry (collectie nr. 25) vertoont mogelijk een aantal microscopische verschillen met *Cortinarius obtusus* Fr., maar is macroscopisch identiek.

COLLECTIE NR. 21:

CORTINARIUS COMPTULUS Moser

Pluizige gordijnzwam

Vindplaats: Langdonken te Herselt; IFBL: D6.25.44

Datum: 20 oktober 1996

Dia: JVDM 7658

Aquarel: VDKO 266

Herbarium: AdH96057; LL96/263 + 264; VKHO 487; VJ96184

Biotoop: tegen grachtkant.

Begeleidende planten - mossen - paddestoelen: *Quercus robur* (Zomereik), *Frangula alnus* (Sporkehout), *Prunus padus* (Vogelkers), *Carpinus betulus* (Haagbeuk), *Phragmites australis* (Riet), *Eurhynchium praelongum* (Fijn laddermos), *Russula nigricans* (Breedplaatrussula).

Groeiwijze: gezellig tot vergroeid.

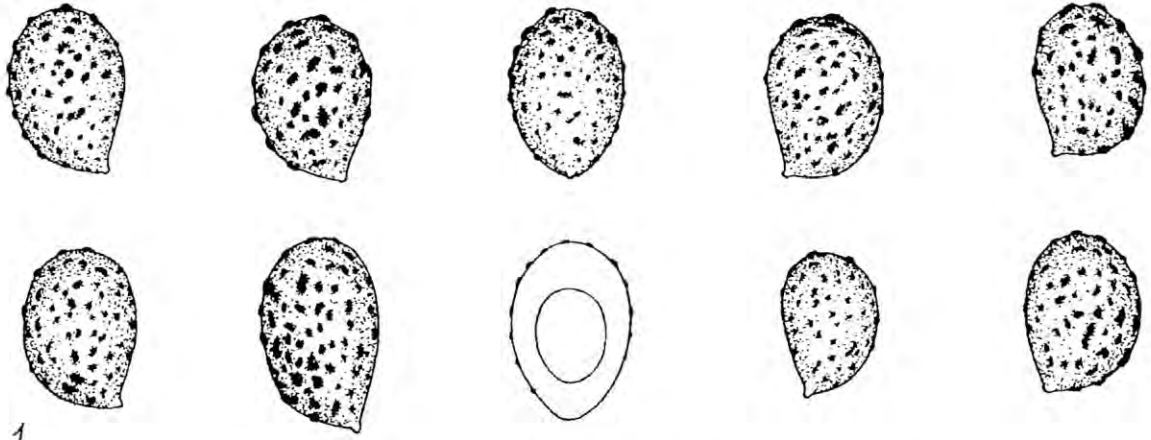
MACROSCOPIE

Hoed: diameter 20-40 mm; breed campanulaat, soms uitspreidend tot vlak; altijd met (blijvende) umbo, vaak spits, uiteindelijk centrum (rond umbo) ingedeukt; hoedrand vaak iets rafelig, of iets opgekruld; zwak doorschijnend gestreept, tot 0,3 cm vanaf de rand; fijn viltig, radiaal vezelig; vers vochtig aanvoelend; centrum (umbo) kastanjebruin tot pallissanderbruin (Séguy 71, 81, 111), hoed uitblekend tot donker geelbruin (\pm Séguy 131), bij jonge exemplaren hoed soms paarsbruin lijkend (iets minder paars dan Séguy nr. 231); hygrofaan, opdrogend in \pm 30 minuten vanaf de rand, enkele donkere vlekjes aanwezig bij uitdroging; geen kleurverandering bij kneuzing; vlees donkerbruin; fijne witte schubjes en wit spinnenwebachtig velum op de hele hoed aanwezig bij jonge exemplaren, enkel aan de rand bij oudere exemplaren.

Steel: 35-80 mm lang, 3-6 mm breed; cilindrisch, gebogen, steelvoet soms penvormig versmallend soms wortelend; vol; geelbruin tot bruin met wit vezelig oppervlak, ouder bruin wordend; duidelijke ringvormige zone iets boven helft van de steel, witte

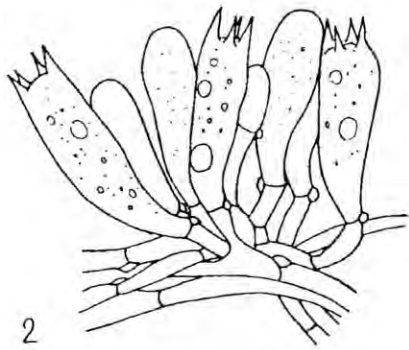
← **Plaat 1:** Habitus 1. *Cortinarius comptulus*, $\times 1$; 2. *Cortinarius sertipes*, $\times 1$; 3. *Cortinarius fulvostriatulus*, $\times 1$; 4. *Cortinarius renidens*, $\times 1$; 5. *Cortinarius ovatosporus*, $\times 1$; 6. *Cortinarius brunneus* var. *glandicolor*, $\times 1$; 7. *Cortinarius helobius*, $\times 1$.

Pl 2

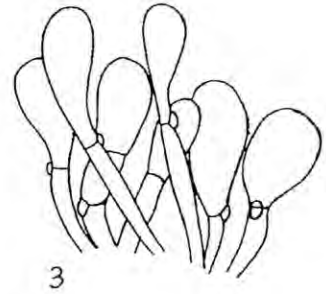

1

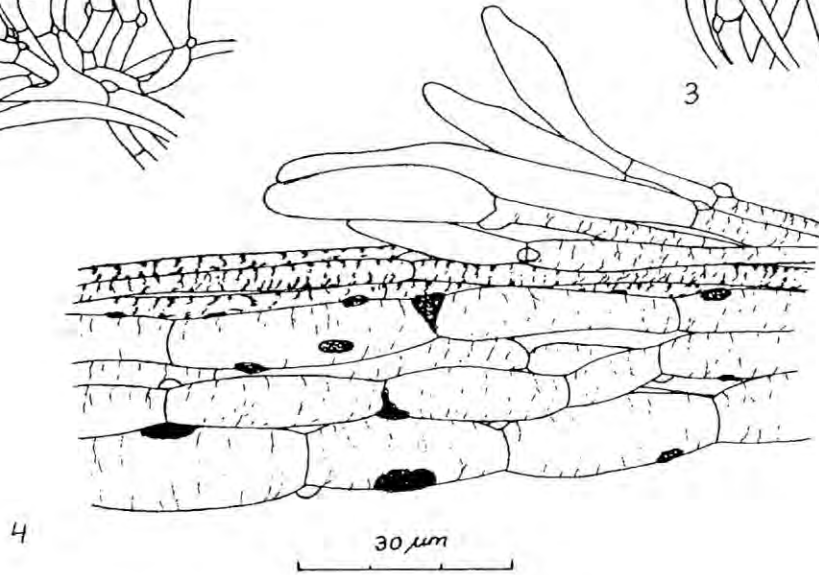
$10\ \mu\text{m}$

2

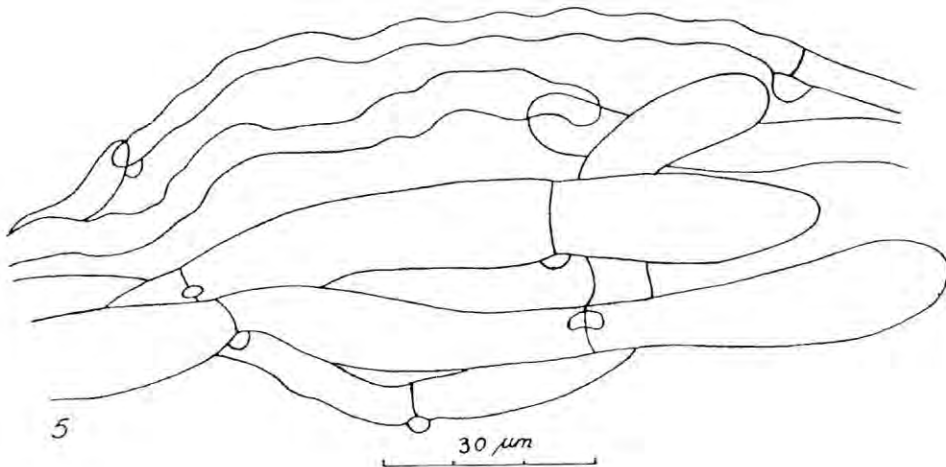

3

4

$30\ \mu\text{m}$

5

$30\ \mu\text{m}$

guirlandes onder de ringvormige zone, vooral bij jonge exemplaren.

Lamellen: 6 lamellen en 3 tussenlamellen per cm; bij jonge vruchtlichamen bleek geelbruin, bij volwassen exemplaren okerbruin; aanhechting bochtig tot iets aflopend; lamelsnede onregelmatig getand.

Geur: onopvallend, iets radijs- tot aardappelachtig.

Smaak: zwak tot duidelijk radijsachtig.

Kleurreacties hoedvlees: met KOH zwartbruin.

Exsiccaat: hoed donker okerbruin met donkerbruin centrum; steel geelbruin met gelige velumzones.

Sporenkleur in massa: helder oker tot rosbruin; (Séguy 131, 336 minder groen, 201 minder rood).

Fluorescentie: geelgroen.

MICROSCOPIE

Sporen: (6,6)7-8(9) × (4,6)5-5,5(5,8) μm , gemiddeld $7,6 \times 5,4 \mu\text{m}$, $Q_{\text{gem.}(n=20)} = 1,4$; breed elliptisch tot obovaal in voorzicht, obovaal tot breed elliptisch in zijzicht, met versmallende basis; apiculus klein en wat puntig; helder rossig geelbruin in NH_3 -oplossing; wand stevig; ornamentatie bestaande uit onregelmatige wratten en kammen, soms duidelijk gemarmerd, soms zwak, onregelmatig verdeeld over het sporenoppervlak, soms meer aan de top of aan het basale deel, apiculaire zone weinig geornamenteerd, niet of nauwelijks ingedeukt boven de apiculus; inhoud (lumen) met één grote oliedruppel.

Basidiën: 4-sporig; 30-36 × 9,3-11 μm ; knotsvormig, soms in het midden wat ingesnoerd; volgroeid meestal met necropigment; sterigmen tot 5,5 μm ; met gespen.

Cheilocystiden: lamelsnede steriel, bestaande uit kleine knotsvormige cellen 12-23 × 7-12 μm ; met gespen.

Subhymenium: 1-2 lagig, opgebouwd uit hoekige cellen.

Trama: geïncrusteerde vrij slanke hyfen, diameter 3-16 μm ; met gespen; warm okerbruin tot paarsbruin in NH_3 -oplossing.

Hoedhuid: bestaande uit een dunne laag (\pm 4-10) gladde, of sterk geïncrusteerde hyfen; eindcellen knotsvormig en meestal in toefjes opgericht; diameter 3-10 μm ; met grote gespen.

Hypoderm: bestaande uit gladde hyfen, diameter 8-20 μm , lager gelegen hyfencellen meer worstvormig, dikte tot \pm 32 μm ; pigment intracellulair tot zwak geïncrusteerd maar ook verspreide pigmentklonters op de celwand; gespen aanwezig maar moeilijk waar te nemen bij de dikkere hyfen.

← **Plaat 2:** *Cortinarius comtulus* 1. sporen (in 10 % NH_3 -oplossing); 2. basidiën met subhymenium en trama; 3. cheilocystiden; 4. hoedhuid; 5. elementen van het velum.

Bespreking

Deze collectie hoort thuis in die groep van kleine *Telamonia*'s met witgegendelde, oker tot bruine steel, waarbij gelijktijdig de hoed bedekt is met kleine witte schubjes. De voor sommige soorten uit deze groep kenmerkende sterke pelargoniumgeur bleek bij deze collectie afwezig (volgens O. Van de Kerckhove was een zwakke pelargoniumgeur merkbaar na het doorsnijden). Via de sporenafmetingen sleutelt men uit op *C. sublatisporus* Svrček of *C. comptulus* Moser, beide soorten met bijna ronde tot kort elliptische sporen. *Cortinarius hemitrichus* Fr. heeft veel langere en ellipsoïde sporen.

De enige reden om deze collectie niet *C. sublatisporus* te noemen is de afwezigheid van violet in de lamellen en steeltop. Volgens o.a. Moser (1983) en Tartarat (1988) moeten zowel de lamellen als de steeltop van *C. sublatisporus* aanvankelijk bleek violet zijn, om later grauwbrown te worden. *C. comptulus* mag dit volgens de diverse beschrijvingen niet hebben, waaruit logisch volgt dat onze collectie *C. comptulus* kan worden genoemd.

In Arnold (1993) lijkt tabel 17 (p. 201) goed op onze collectie, de kleur komt alleen iets grijzer over, omdat de hoed blijkbaar wat intenser met schubjes is bedekt. Ook de afgebeelde sporen komen goed overeen. Plaat III *Cortinarius* 51 uit Moser & Jülich (1985-1997) toont uitdrogende exemplaren met duidelijke schubben op de hoed.

Of de aan- of afwezigheid van violet in de lamellen bruikbaar is als afsplitsend kenmerk in een sleutel is volgens ons niet helemaal duidelijk (zie ook collectie 22).

Volgens het "Overzicht van de paddestoelen in Nederland" is *C. comptulus* zeer zeldzaam maar wordt mogelijk verward met andere soorten en waarschijnlijk minder zeldzaam.

COLLECTIE NR. 22:

CORTINARIUS SERTIPES Kühner
Siersteelgordijnzwam

Vindplaats: Langdonken te Herselt; IFBL: D6.25.44

Datum: 20 oktober 1996

Dia: JVDM 7659

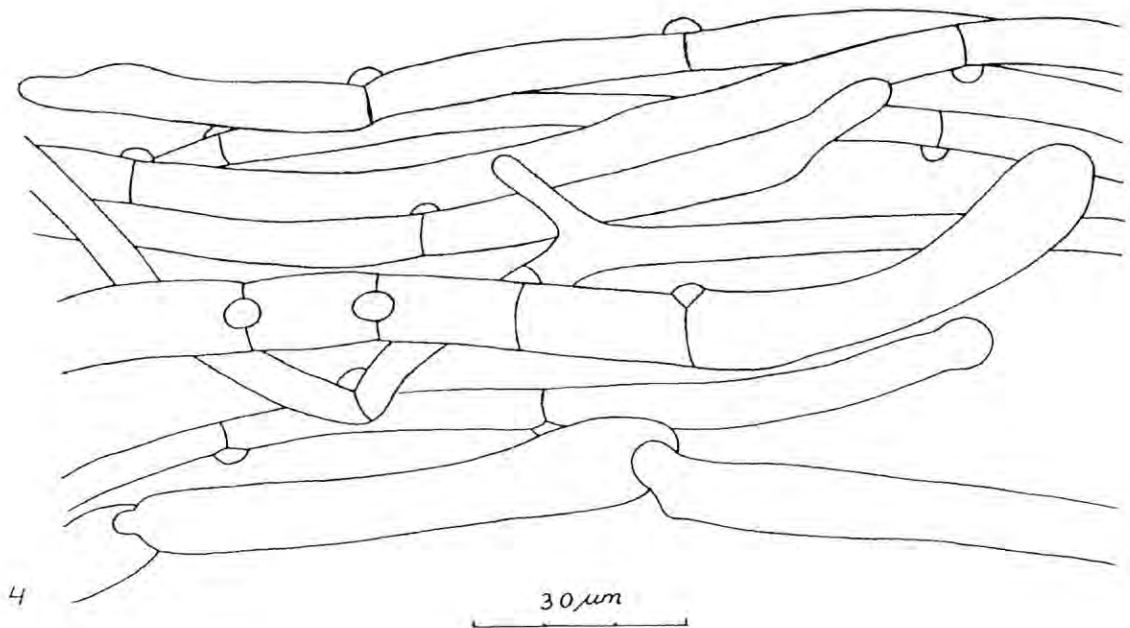
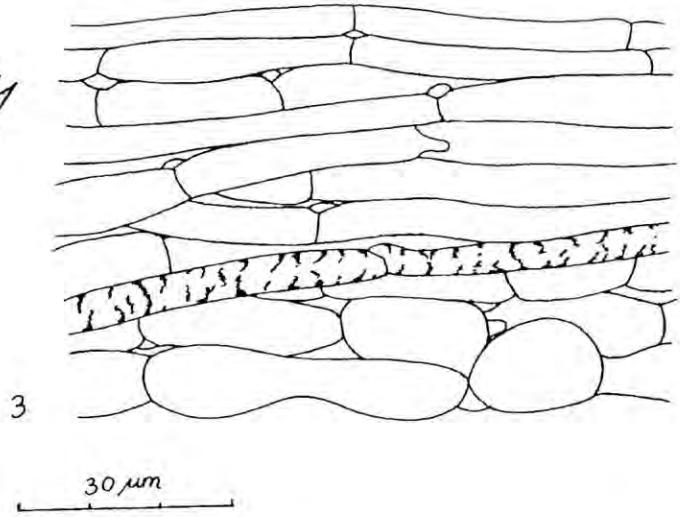
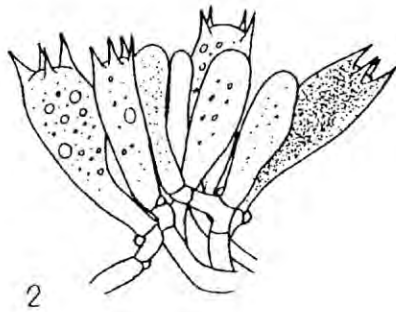
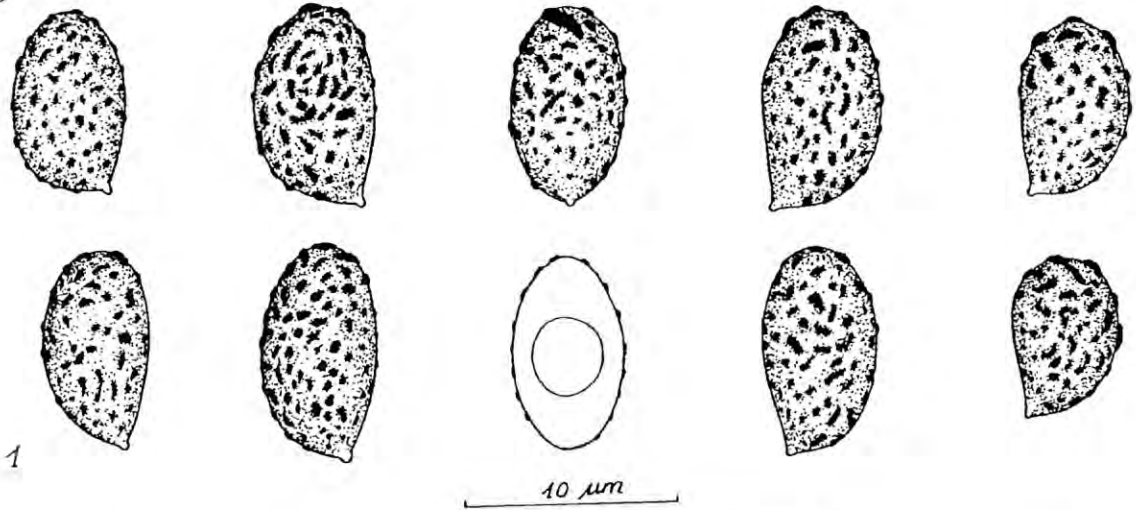
Aquarel: VDKO 265

Herbarium: AdH96058; LL96266; VDKO486; VJ96185

Biotoop: naast het bospad, op bladafval vooral van *Populus*.

Begeleidende planten - mossen - paddestoelen: *Populus* sp., *Quercus robur* (Zomereik), *Rubus* sp., *Sorbus aucuparia* (Lijsterbes), *Lepista inversa* (Roodbruine schijnridderzwam), *Lepista nuda* (Paarse schijnridder), *Tubaria conspersa* (Zemelig donsvoetje).

Pl 3

Groeiwijze: meerdere kleine groepen van 4-5 exemplaren, steelbasis soms vergroeid.

MACROSCOPIE

Hoed: diameter 15-40 mm; kegelvormig, campanulaat, later uitspreidend tot bijna vlak, umbo duidelijk aanwezig, soms spits, centrum rond de umbo iets ingedrukt; hoedrand onregelmatig golvend en inscheurend, uiteindelijk opgekruld tot komvormig, zeer zwak doorschijnend gestreept (alleen aan de uiterste rand); hoedhuid zijdeachtig glanzend; vers iets vettig aanvoelend; donker kastanjebruin tot warm sepiabruin (Séguy 112, 113, 116, 117), soms uitblekend tot donker roodbruin (Séguy 126, maar iets minder rood); eerder zwak hygrofaan, na één uur opdrogend vanuit de rand, centrum donker blijvend, dan vlekjes aanwezig, weinig radiaire streping vormend; velumresten, fijn wit spinnenwebachtig over de hele hoed, zelfs bij oudere exemplaren lang en duidelijk zichtbaar aan de hoedrand.

Steel: 30-90 mm lengte, meestal cilindrisch, gebogen en sterk golvend, soms versmallend, soms iets verbredend, duidelijk hol; bruin; oppervlak wit vezelig over gans de steel, ouder bruin wordend; soms een ringvormige zone en guirlandes aanwezig (bij een aantal exemplaren); steeltop met duidelijke violette schijn.

Lamellen: 6 lamellen en 3 tussenlamellen per cm; bij jonge vruchtlichamen bleek geelbruin (iets grijsbruin?), bij volwassen vruchtlichamen grijs- tot okerbruin; smal, bochtig aangehecht; lamelsnede: iets gekarteld.

Geur: volgens O. Van de Kerckhove pelargoniumachtig bij doorsnijden.

Smaak: aangenaam fungoïd, iets nootachtig.

Kleurreacties van het hoedvlees: met KOH donkerbruin.

Exsiccaat: hoed geelbruin met donker centrum; steel donkerbruin overtrokken met bleke velumzones.

Sporenkleur in massa: donker rosbruin, roodbruin, (Séguy :131 iets meer rood, 176 iets bleker, 191 minder geel).

Fluorescentie: sterk geelgroen.

MICROSCOPIE

Sporen: (6,9)7,5-9,5(10,7) × 5-5,5 μm, gemiddeld 8,5 × 5,2 μm, $Q_{\text{gem.}(n=20)} = 1,6$; elliptisch tot obovaal in voorzicht, elliptisch tot subamygdaliform in zijzicht, met brede ronde top, soms iets versmallend

naar de basis; apiculus duidelijk, wat afgerond; warm geelbruin in NH₃-oplossing; wand stevig; met duidelijke ornamentatie gevormd uit meestal lage brede wratten en kammen, vooral uitgesproken aan de top, weinig in de apiculaire zone; inhoud met één grote oliedruppel.

Basidiën: 4-sporig; 30-38 × 8,5-10 μm; slank knotsvormig; jonge basidiën soms wat rondachtig gezwollen aan de top; sporadisch vermengd met knotsvormige, op cheilocystiden lijkende cellen; volgroeide basidiën met necropigment; sterigmen tot 5 μm; met gespen.

Subhymenium: nagenoeg onbestaande.

Trama: bestaande uit lange zwak geïncrusteerde tot gladde, dunne hyfen met diameter 3-13 μm; met gespen; licht paarsbruin in NH₃-oplossing.

Hoedhuid: opgebouwd uit een dunne laag ± 5-10 (15) gladde hyfen met diameter 3-11 μm; met gespen.

Hypoderm: opgebouwd uit gezwollen, worstvormige hyfen met zwak membranair en intracellulair pigment en verspreide pigmentklonters op de celwand; deze is oranjegeel; diameter 13-31 μm meestal korter dan 100 μm, doorweven met dunne, vrij sterk geïncrusteerde hyfen; met gespen, maar niet altijd even duidelijk te zien.

Bespreking

Deze collectie behoort tot de groep van kleine Telamonia's met tenminste aan de steeltop violette tinten. De violette tinten in de lamellen konden slechts microscopisch vastgesteld worden.

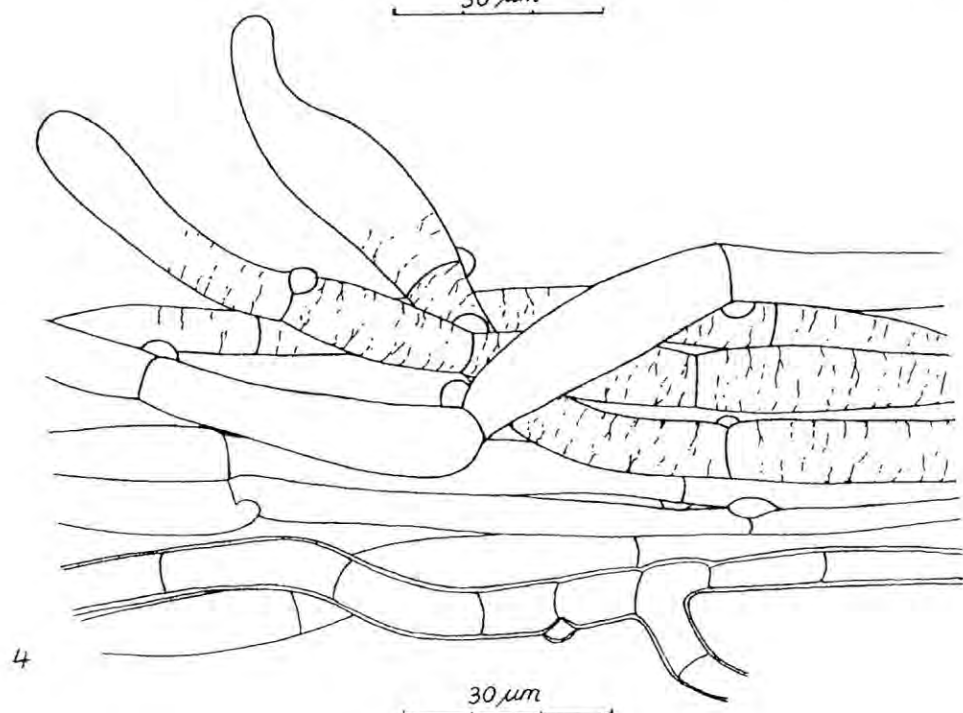
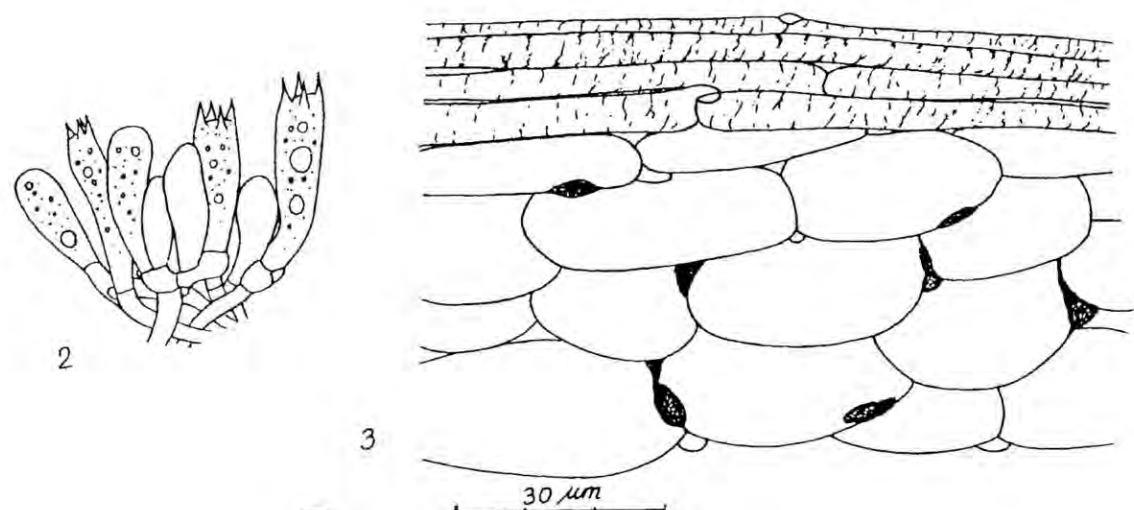
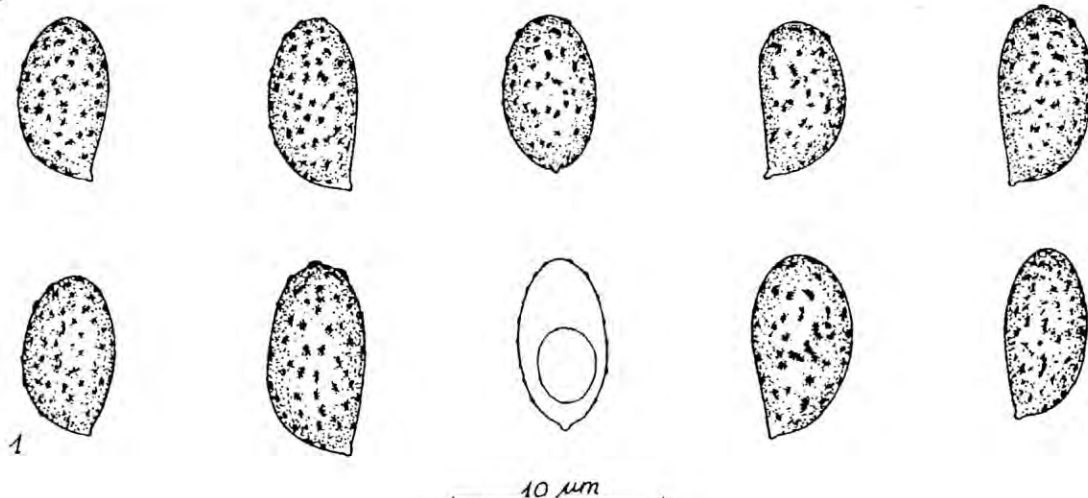
De soort was op de vindplaats van begin oktober tot eind november 1996 constant en massaal aanwezig. Ze werd een maand voordien, op 15.10.96, reeds ingezameld (VJ96146). De toen verzamelde exemplaren hadden wel een duidelijke violette tint in de lamellen. Geesink (1976) beschrijft een soort zonder violet in de lamellen, maar met violet in de steel. Hij noemt deze soort *C. contrarius*. Bovenstaande gegevens bewijzen echter dat de aanwezigheid van violet in de lamellen, ten minste bij deze soort niet bestendig is. In Nederland is men waarschijnlijk tot dezelfde conclusies gekomen. In het "Overzicht van de paddestoelen van Nederland" wordt *C. contrarius* als synoniem beschouwd van *C. sertipes*.

Zeer nauw verwant is ook *C. flexipes* ss. Kühner 1961, een soort zonder violet in steel of lamellen. De afbeelding van deze soort in Dähncke 1993 (vondst nagekeken en bevestigd door Moser), is identiek aan de door ons gevonden fungi. Hoogst waarschijnlijk gaat het ook hier over één en dezelfde soort.

C. sertipes wordt in het "Overzicht van de paddestoelen in Nederland" matig algemeen genoemd.

← **Plaat 3:** *Cortinarius sertipes* 1. sporen (in 10 % NH₃-oplossing); 2. basidiën met subhymenium en trama; 3. hoedhuid; 4. elementen van het velum.

Pl 4

COLLECTIE NR. 23:

CORTINARIUS FULVOSTRIATULUS R. Henry**Vindplaats:** Langdonken te Herselt; IFBL: D6.25.41**Datum:** 20 oktober 1996**Dia:** JVDM 7661**Aquarel:** VDKO 264**Herbarium:** AdH96059; LL96265; VDKO485; VJ96186**Biotoop:** wilgenbroekbos op natte tot vochtige bodem.**Begeleidende planten - mossen - paddestoelen:** *Sphagnum fimbriatum* (Gewimperd veenmos), *Calliergon cordifolium* (Hartbladig puntmos), *Galium palustre* (Moeraswalstro).**Groeiwijze:** 20 exemplaren per m², steelbasis niet vergroeid.

MACROSCOPIE

Hoed: diameter 12-27 mm; snel uitspreidend tot vlak, met sterk golvende rand, soms met umbo; umbo stomp tot spits; hoedrand opvallend gestreept (een derde tot de helft van de hoed); centrum donker kastanje- tot warm sepiabruin, naar de rand meer roodbruin (Séguy 111-112), soms met iets grijze tint (Séguy 116-118); hoedhuid vochtig iets glanzend, met indruk van radiaire streping, bij uitdrogen geelbruin wordend; droog iets viltig aanvoelend, vooral in het centrum; vlees zeer dun; zeer sterk hygrofaan, opdrogend vanuit de rand of het midden; rand geelbruin wordend; centrum donker blijvend; tijdens uitdrogen vlekjes en radiaire streping vormend; velumresten wit tot iets crème, zeer schaars, zelfs bij jonge vruchtlichamen.

Steel: 20-50 × 1-3 mm; cilindrisch, gebogen, steelvoet eerder iets versmallend niet wortelend, bruin, voet: donkerbruin; witvezelig oppervlak over heel de steellengte; hol; zeer weinig tot geen velum aanwezig op de steel, volgens O. Van de Kerckhove met paarse schijn.

Lamellen: 3 lamellen en 3 tussenlamellen per cm; bij jonge vruchtlichamen geelbruin, bij volwassen vruchtlichamen iets rosser; breed aangehecht, met tandje aflopend; lamelrand golvend.

Geur: fungoïd.**Smaak:** fungoïd.**Kleurreacties van de hoedhuid:** geen wijziging met KOH.**Exsiccaat:** hoed okerbruin met donker centrum, steel donker bisterbruin.**Sporenkleur in massa:** (dunne laag) helder okerbruin, (Séguy 695 iets geler, 177 minder rood).**Fluorescentie:** geelgroen.

MICROSCOPIE

Sporen: (7,1)7,5-8,5(9) × (3,8)4-4,5(5,1) μm, gemiddeld 7,8 × 4,3 μm, $Q_{gem.(n=20)} = 1,8$; smal elliptisch tot bijna cilindrisch in voorzicht, slank elliptisch tot amandelvormig in zijzicht; met ronde tot een weinig versmalde basis; met weinig tot niet ingedeukte apiculaire zone; apiculus klein en afgerond; licht geelbruin tot okerbruin in NH₃-oplossing; wand niet erg dik; ornamentatie zwak, fijn wrattig, lage marmering aan de top soms wat uitstekend; inhoud met één grote oliedruppel.

Basidiën: 4-sporig; 24-28 × 7,8-9,3 μm; knotsvormig; sterigmata tot 4 μm; met gespen.

Subhymenium: bestaande uit een dunne laag (2-3) hoekige cellen.

Trama: bestaande uit dunwandige (dikwijls collapse) gladde tot zeer zwak geïncrusteerde hyfen met diameter 4-25 μm, meestal slank maar sommige hyfen duidelijk gezwollen tot ± 25 μm; helder oranjebruin in NH₃-oplossing; met gespen.

Hoedhuid: bestaande uit een dunne laag (5-10) fijn maar duidelijk geïncrusteerde hyfen, diameter 3-7 (12) μm; met gespen.

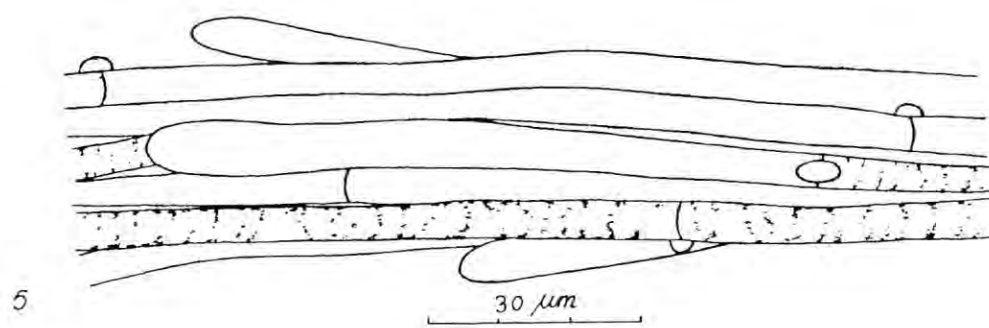
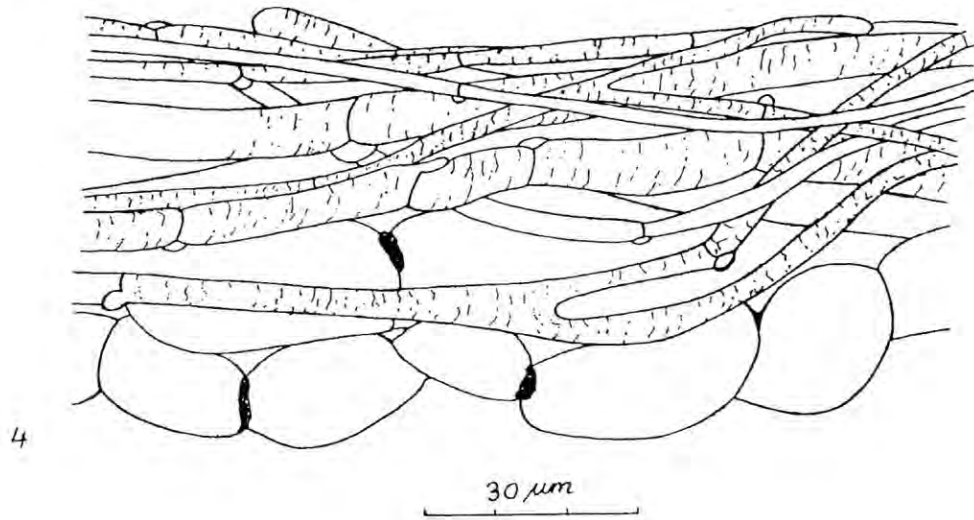
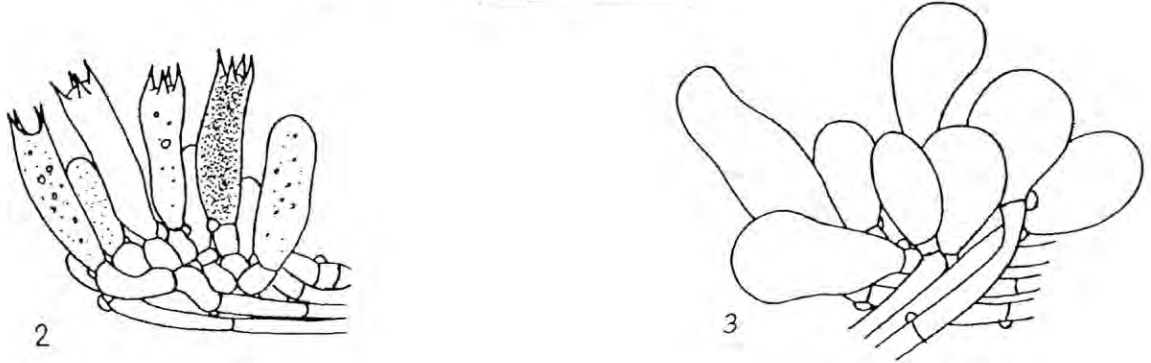
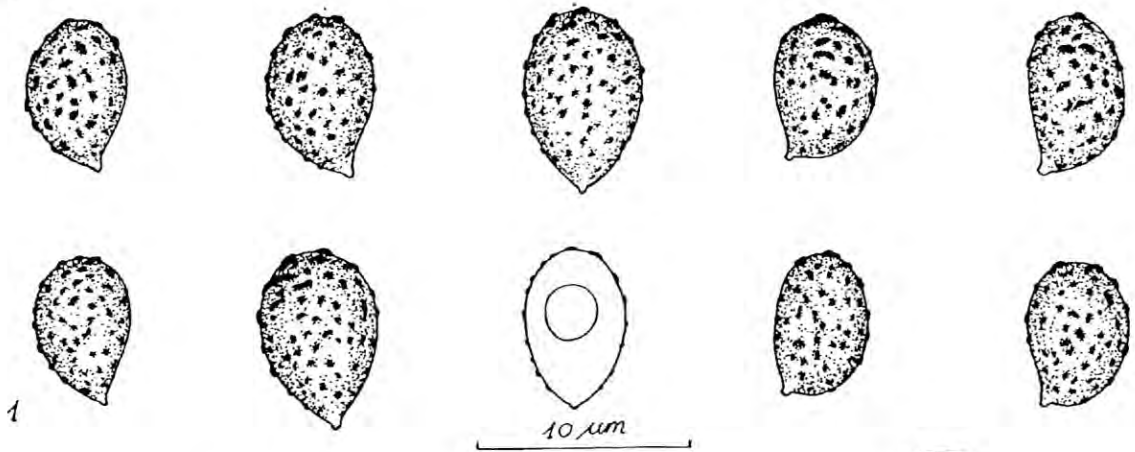
Hypoderm: bestaande uit gezwollen worstvormige soms elliptische, gladde hyfencellen, 22-36 μm breed, lengte meestal korter dan 100 μm; met verspreide pigmentklonters op de celwand; gespen moeilijk te vinden.

Bespreking

Het was onduidelijk of hier moest gekozen worden voor de groep "*Laeti*" of voor de soorten rond *C. fasciatus* en *C. fulvescens*. Omdat bij deze laatste het velum een roodachtige verkleuring moet tonen bij beschadiging, of tenminste rood- tot vleeskleurige vezels op de steel moet bezitten (wat bij onze collectie niet het geval was), werd gekozen voor de groep "*Laeti*", al moet vermeld worden dat de kleuren van onze collectie veel donkerder zijn. Met Moser (1983) sleutelt men uit op *C. acutus*, een veel blekere soort met een spitse hoed en grote cheilocystiden. Met Kühner & Romagnesi (1953) komt men terecht bij *C. acutus* var. *striatulus*, met als enig verschil kleinere sporen in onze collectie. Sleutelt men met Tartarat (1993) dan moet de moeilijke keuze worden gemaakt tussen de secties *Acuti*, *Obtusi*, *Obtusi-brunnei* of *Atropusilli*. De keuze *Obtusi* en *Atropusilli* valt weg vanwege respectievelijk geen witte steel en geen zwart wordende delen bij ouderdom of beschadiging. Zoekt men in de sectie *Obtusi-brunnei*, dan komt men bij oranjebruine tot rosbruine kleur kom men in Moser

← **Plaat 4:** *Cortinarius fulvostriatulus* 1. sporen (in 10 % NH₃-oplossing); 2. basidiën met subhymenium en trama; 3. hoedhuid; 4. elementen van het velum.

Pl 5

C. detonsus een soort die geeloranjeachtig uitbleekt en die grotere, maar vooral veel bredere sporen heeft. Binnen de *Acuti* sleutelt men naar keuze 14, waar men moet kiezen tussen *C. pseudostriatulus* of *C. fulvostriatulus*. *C. pseudostriatulus* heeft grover geornamenteerde en duidelijk smallere sporen en hyfen met gespen (volgens Henry mag deze soort geen of slechts zeer weinig gespen hebben). Nochtans lijkt onze collectie macroscopisch sterk op de afbeelding van *C. pseudostriatulus* bij Moëne-Loccoz (Pars II Planche 43) uiteindelijk werd gekozen voor *C. fulvostriatulus* vanwege de zeer goede overeenkomst van de macro- en microscopische kenmerken. Vermoedelijk is *C. acutus* var. *striatulus* R.Henry in Kühner & Romagnesi dezelfde soort als *C. fulvostriatulus* R.Henry.

COLLECTIE NR. 24:

CORTINARIUS RENIDENS Fr.

Oranjebruine gordijnzwam

Vindplaats: Langdonken te Herselt; IFBL: D6.25.43

Datum: 20 oktober 1996

Dia: JVDM 7662

Herbarium: AdH96060; LL96/267; VJ96187

Biotoop: gemengd bos.

Begeleidende planten - mossen - paddestoelen: bij *Betula pendula* (Ruwe berk), jonge *Quercus robur* (Zomereik), *Alnus glutinosa* (Zwarte els), *Populus* sp. (Populier), *Rubus* sp. (Braam), *Lactarius vietus* (Roodgrijze melkzwam), *Mycena epipterygia* (Grasleefsteelmycena).

Groeiwijze: 5-10 exemplaren per m², niet vergroeid.

MACROSCOPIE

Hoed: 30-50 mm; jong, halfbolvormig, volwassen snel uitspreidend tot vlak met stompe umbo; hoedrand opgekruld, niet gestreept; hoedhuid fijn viltig, vochtig iets glanzend, sterk radiaal vezelig, vlekjes uitgesproken aanwezig; vers, iets vettig aanvoelend; ros, rosbruin tot oranjebruin (Séguy 191-192), zeer sterk hygrofaan vanuit de rand uitdrogend naar oker (d'Alger) (Séguy 193) of isabel (Séguy 203); witte velumresten alleen aan de hoedrand, tot afwezig.

Steel: 50-80 mm × 5-7 mm; cilindrisch, gebogen, steelvoet knotsvormig (soms weinig, soms duidelijk), tot 15 mm verdikt, niet wortelend; bruin, oppervlak met witte overlangse vezels; zeer weinig velum; wollige bekleding op de steelbasis (mycelium ?);

kleur onder het oppervlak oranjebruin; hol wordend.

Lamellen: 6 lamellen en 3 tussenlamellen per cm; bij jonge vruchtlichamen okerbruin, met iets roze tint, bij volwassen vruchtlichamen donker roestbruin; bochtig aangehecht; lamelsnede golvend.

Geur: niet duidelijk.

Smaak: duidelijk radijs.

Kleurreacties van het hoedvlees: met KOH onmiddellijk bisterbruin.

Exsiccaat: hoed donkerbruin tot zwartbruin met zwarte vlekken; steel zwartbruin.

Sporenkleur in massa: rosbruin tot tabakbruin, (Séguy 131, 176 iets geler).

Fluorescentie: geelgroen.

MICROSCOPIE

Sporen: (6,2)6,5-7,5(8,1) × (4,1)4,5-5(5,5) μm, gemiddeld 6,8 × 4,6 μm, $Q_{\text{gem.}(n=20)} = 1,5$; obovaal in voorzicht, kort elliptisch tot druppelvormig in zijzicht, met brede ronde top en versmalde basis; apiculus klein, wat hoekig; geelbruin met rossige tint in NH₃-oplossing; wand stevig maar niet verdikt; ornamentatie bestaande uit onregelmatige wratjes en kammetjes, meer geprononceerd aan de top, zwak in de apiculaire zone; inhoud met één grote olie-druppel.

Basidiën: 4-sporig, 24-28 × 7-8,5 μm; knotsvormig, meestal wat ingesnoerd in het midden, volwassen met necropigment; sterigmen tot ± 5 μm; op de lamelrand vermengd met vrij grote cheilocystiden; met gespen.

Cheilocystiden: bestaande uit vrij grote clavate tot knotsvormige cellen 13-45 × 12-20 μm; met gespen.

Subhymenium: bestaande uit 1-2 lagen hoekige cellen.

Trama: bestaande uit slanke tot worstvormige, dikwijls wat vertakkende, gladde hyfen, diameter 3-27 μm; olijf- tot grijsbruin in NH₃-oplossing; met gespen.

Hoedhuid: bestaande uit een dunne laag (5-10) gladde tot zeer fijn geïncrusteerde, regelmatig vertakkende hyfen, diameter 3-13 μm; met gespen.

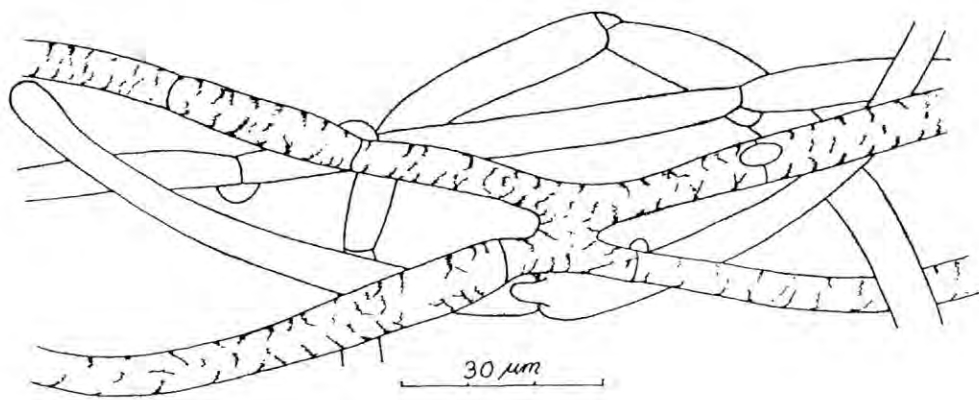
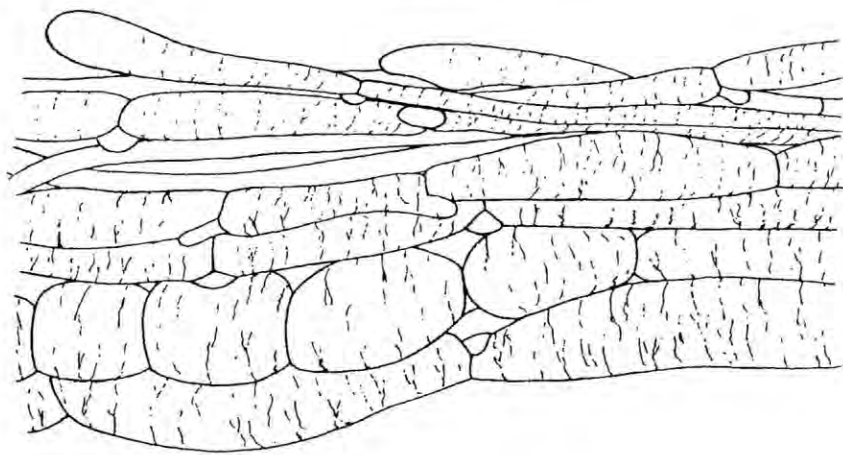
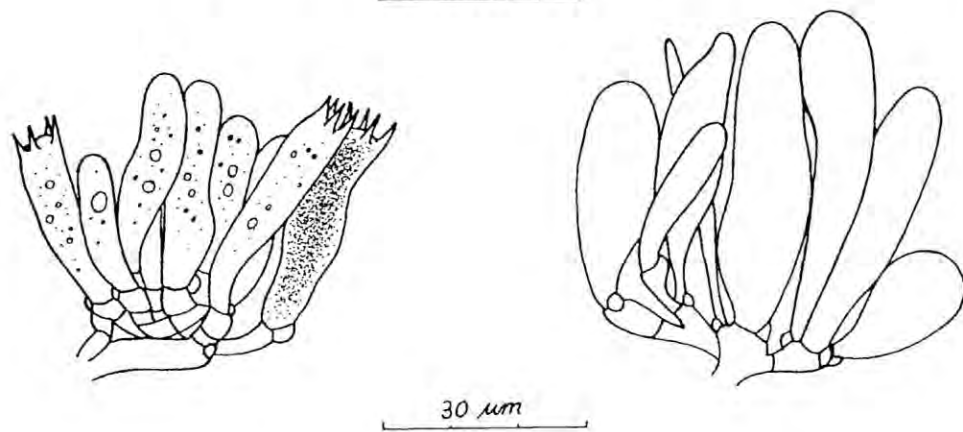
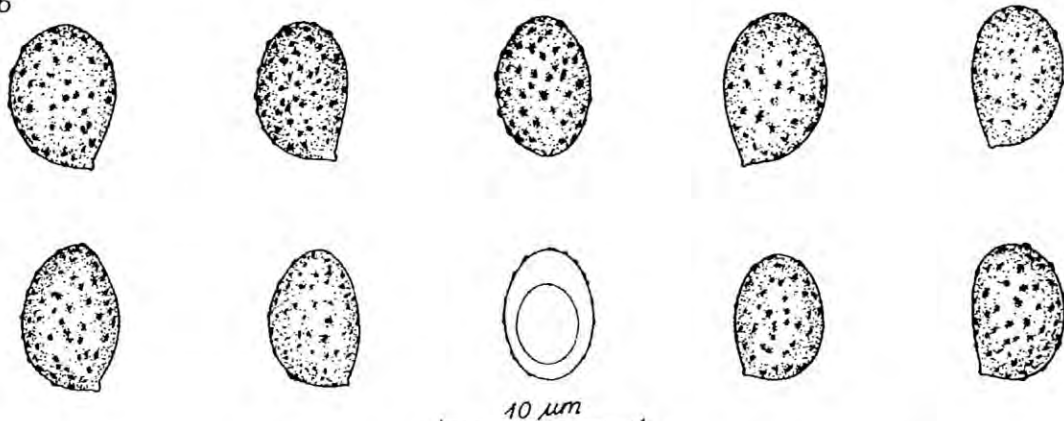
Hypoderm: bestaande uit korte, zeer sterk gezwollen hyfen, 23-51 μm dik; met zwakke ornamentatie, membranair pigment en verspreide pigmentklonters op de celwand; gespen zeer moeilijk waar te nemen.

Bespreking

Het uitsleutelen van deze collectie ging uitzonderlijk vlot. Via de vrij grote vruchtlichamen en de vlug terecht bij *C. renidens* Fr. Tartarat maakt in zijn werk verder onderscheid tussen *C. renidens* Fr. ss. Kühner & Romagn., *C. renidens* Fr. ss. Moser en C.

← **Plaat 5:** *Cortinarius renidens* 1. sporen (in 10 % NH₃-oplossing); 2. basidiën met subhymenium en trama; 3. cheilocystiden; 4. hoedhuid; 5. elementen van het velum.

Pl 6

renidens ss. Ricken, waarbij als maatstaf voor splitsing vooral kleurverschillen en verschillen in sporenafmetingen worden gehanteerd. Strikt genomen heeft onze collectie de macroscopie van *C. renidens* Fr ss. Kühner & Romagn. en de sporenafmetingen van *C. renidens* Fr. ss. Moser. Meer dan waarschijnlijk betreft het ook hier variaties binnen één soort.

Plaat 22 in Pars I van Moënné-Locozz komt zeer goed overeen met het uitzicht van onze collectie. Op deze plaat lijkt de uitdroging van de hoed wel centraal te beginnen, terwijl bij onze collectie deze uitdroging aan de rand begon. De sporen van deze soort zijn zeer goed weergegeven in Arnold (1993). De soort is niet opgenomen in het "Overzicht van de paddestoelen in Nederland".

COLLECTIE NR. 25

CORTINARIUS OVATOSPORUS. R.Henry

Vindplaats: Zoerselbos te Zoersel; IFBL: C5.13.41

Datum: 26-10-1996

Foto: AdH

Aquarel: VDKO 267

Herbarium: AdH 96061; LL 96283; VDKO 488; VJ96217;

Biotoop: gemengd loofbos.

Begeleidende planten - mossen - paddestoelen: nabij *Alnus incana* (Grauwe els), *Quercus robur* (Zomereik) en *Mnium hornum* (Gewoon sterrenmos).

Groeiwijze: 2-3 exemplaren per m², verspreid groeiend, steelbasis niet vergroeid.

MACROSCOPIE

Hoed: diameter 25-35 mm; jong campanulaat, later uitspreidend tot vlak; met duidelijke breed kegelvormige, soms spitse umbo; hoedrand iets opgericht en golvend; tot 0,5 cm van de rand opvallend doorschijnend gestreept; warm okerbruin (Séguy 192, 201) zijdeachtig glanzend, glad (niet vezelig); zeer sterk hygrofaan, binnen 15 minuten duidelijk, radiaal opdrogend vanuit de rand; uiteindelijk volledig beige tot bleek oker; velumresten wit, zeer spaarzaam, alleen aan de hoedrand; vlees waterig bruin.

Steel: 50-90 mm lang; bovenaan 4-7 mm breed, penvormig versmallend tot puntig uitlopend, onderaan 2 mm breed, vermoedelijk wortelend; beige,

overtrokken met witte overlangse vezels; wit opdrogend.

Lamellen: 5 lamellen en 3 tussenlamellen per cm; rosbruin bij volgroeide exemplaren; lamelsnede wit, onregelmatig getand; breed en bochtig aangehecht.

Geur: jodoform (volgens I. Antonissen en O. Van de Kerkchove) aan steel(basis) en hoed.

Smaak: fungoïd, onaangenaam, eerst iets bitter.

Kleurreacties hoedvlees: niet getest.

Exsiccaat: hoed geelbruin met bruin centrum; steel onderaan geelbruin, bovenste helft bruin.

Sporenkleur in massa: (dunne laag) warm oranjebruin (Séguy 174 iets minder rood).

Fluorescentie: helder blauw.

MICROSCOPIE

Sporen: (5,8)6,5-7(7,8) × (4)4,5-5(5,4) μm, gemiddeld 6,8 × 4,6 μm, $Q_{\text{gem.}(n=30)} = 1,45$; eivormig tot breed elliptisch in voorzicht, breed elliptisch in zijzicht, meestal met ronde top soms iets versmald tot subacuut en dan in zijzicht bijna amandelvormig; apiculus klein tot bijna niet ontwikkeld; helder geelbruin in NH₃-oplossing; tamelijk dunwandig; ornamentatie zwak, als kleine lage wratjes en korstjes, gelijkmatig verdeeld over het gehele oppervlak, iets minder in de apiculaire zone; inhoud met één grote oliedruppel.

Basidiën: 4-sporig; 30-37 × 7,5-8,5 μm; knotsvormig tot slank knotsvormig, meestal wat ingesnoerd in het midden; volgroeide exemplaren met necropigment; sterigmen tot 5,5 μm; met gespen.

Cheilocystiden: lamelrand steriel of vermengd met kleine rondachtige tot zeer grote clavate of cilindrische cheilocystiden, 19-55 × 5-16 μm; met gespen.

Subhymenium: zeer zwak ontwikkeld.

Trama: opgebouwd uit zowel slanke dunne geïncrusteerde en gladde, sterk gezwollen hyfen; diameter 6-50 μm; vinnig oranjebruin in NH₃-oplossing; met gespen bij de dunne hyfen, bij de gezwollen hyfen niet opgemerkt.

Hoedhuid: bestaande uit een dunne laag (5-10) gladde tot zeer fijn geïncrusteerde hyfen, diameter 4,5-11 μm; met veel knotsvormige eindcellen; met grote gespen.

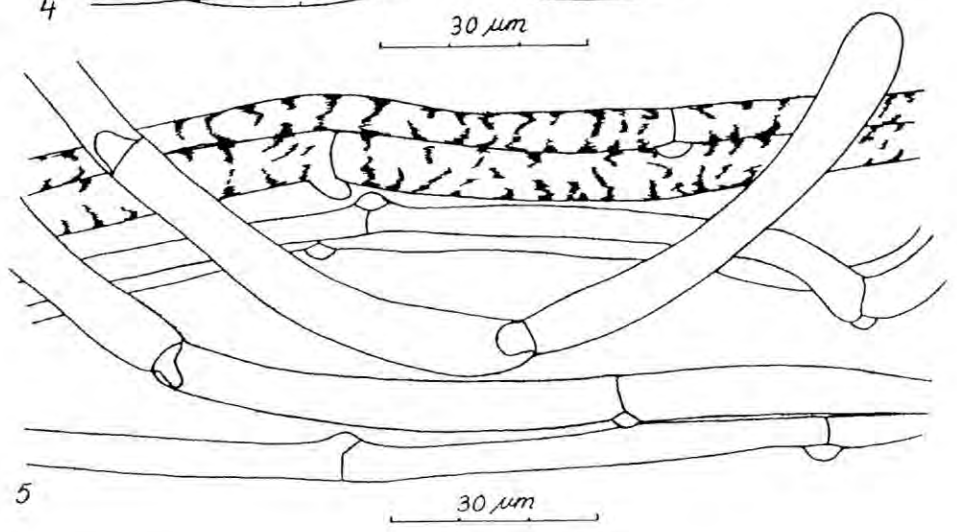
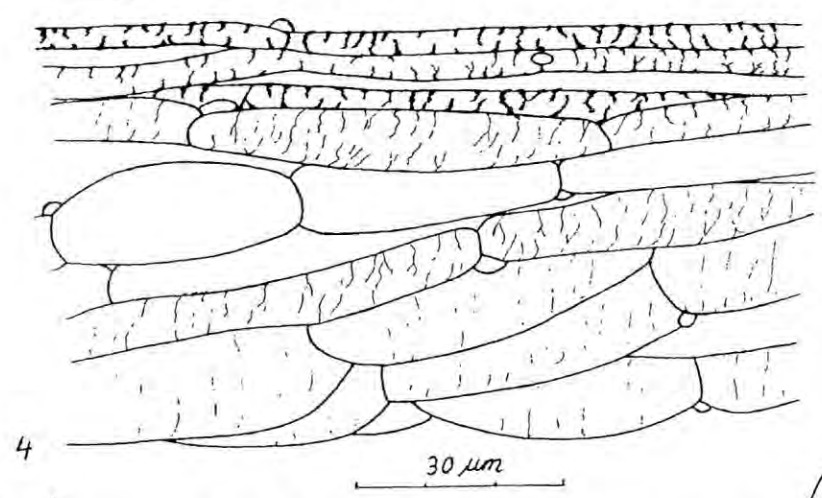
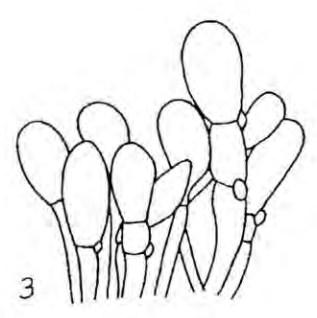
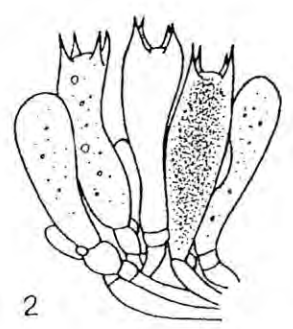
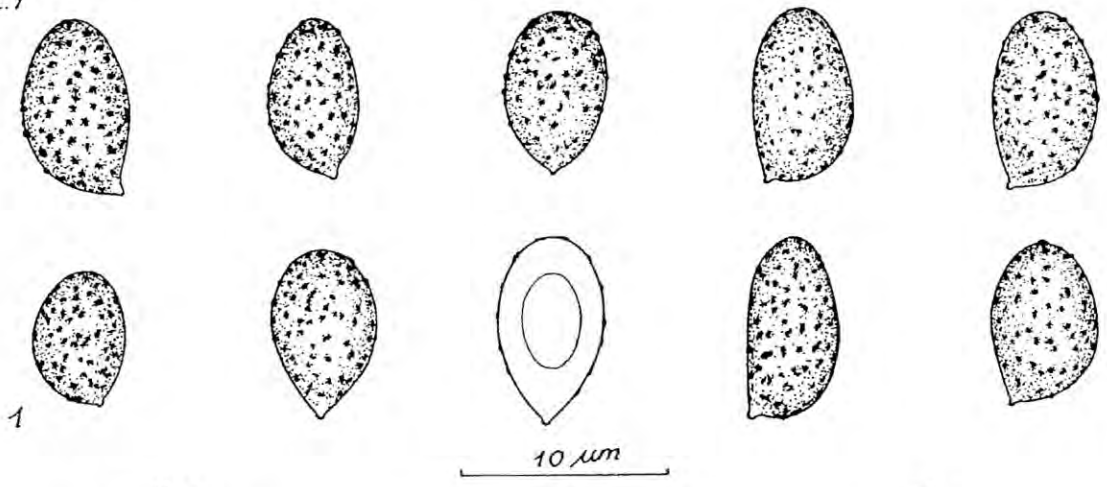
Hypoderm: bestaande uit niet al te dikke, vrij duidelijk geïncrusteerde hyfen, diameter 12-30 μm; met gespen.

Bespreking

Deze collectie werd uitgesleuteld als *C. ovatosporus* R.Henry (1967), een soort die ongetwijfeld sterk verwant zonet identiek is aan *C. obtusus* Fr. Indien men de verschillende werken strikt interpreteert, sleutelt men via de ver uitstekende grote cheilocysti-

← **Plaat 6:** *Cortinarius ovatosporus* 1. sporen (in 10 % NH₃-oplossing); 2. basidiën met subhymenium en trama; 3. cheilocystiden; 4. hoedhuid; 5. elementen van het velum.

Pl. 7

den (volgens Moser mag *C. obtusus* Fr. geen cheilocystiden hebben), de talrijk aanwezige gespen (volgens Henry mag *C. obtusus* Fr. geen gespen hebben), de bolvormige elementen in de hoedhuid (Tartarat 1993) en de kleine sporen naar *C. ovatosporus*. De ovoïde tot breed elliptische fijnwratte sporen wijzen dan echter weer in de richting van *C. obtusus* (bij *C. ovatosporus* grofwratte). Brandrud (1994) beschrijft *C. obtusus* met cheilocystiden. Het "Overzicht van de paddestoelen in Nederland" vermeldt meerdere soorten van Henry, die zich situeren rond *C. obtusus* (daarbij ook *C. ovatosporus*). Ze worden alle bij elkaar geplaatst onder de naam *C. obtusus*.

COLLECTIE 26:

CORTINARIUS BRUNNEUS var. **GLANDICOLOR** Fr.

Eikelkleurige gordijnzwam

Vindplaats: Palingbeek te Zillebeke; IFBL: E1.34.41

Datum: 1 november 1996

Dia: JVDM 7672

Herbarium: AdH96097; VJ96191

Biotoop: op humus in vochtig loofbos, in de buurt van een waterloop.

Begeleidende planten - mossen - paddestoelen: *Betula pendula* (Ruwe berk), *Alnus glutinosa* (Zwarte els), *Quercus robur* (Zomereik), *Eurynchium striatum* (Klein laddermos).

Groeiwijze: gezellig, soms vergroeid met enkele exemplaren.

MACROSCOPIE

Hoed: diameter 25-40 mm; jong campanulaat, later uitspreidend tot vlak met opgerichte hoedrand, die bij ouderdom dikwijls opensplijft, umbo duidelijk, soms scherp, meestal wat afgerond, oudere exemplaren wat ingedeukt rond umbo; jong zwartbruin, rand wat bleker, later donker- tot bisterbruin of kastanjebruin, soms met iets rossige tint, hygrofaan, vanuit de rand grijsbruin opdrogend, tijdens het drogen met iets radiaire streping; spaarzaam bedekt met ijl, wit tot beige, spinnenwebachtig velum, meer uitgesproken aanwezig op de hoedrand, (ook jonge exemplaren met weinig velum); centrum iets opgeworpen vezelig, rest glad; hoedvlees donkerbruin.

Steel: 30-75 mm lang; dikte 2-5 mm boven, iets verdikkend, tot maximum 7 mm, naar de basis toe;

cilindrisch wat gebogen tot recht; vlug hol wordend; bisterbruin, bedekt met spaarzame bleke longitudinale vezels, soms in de helft met één of meerdere velumzones die vlug verdwijnen bij aanraking; basis met wit wollig myceliumvilt; vlees donkerbruin.

Lamellen: 4 lamellen en 3 tussenlamellen per cm; jong grijsbruin met olijfkleurige tint, later rosbruin; breed aangehecht, iets tot sterk bochtig aflopend; snede iets bleker en onregelmatig getand; buikig en nogal dik.

Geur: muf, aardachtig, vooral bij het drogen.

Smaak: fungoïd.

Kleurreactie van het hoedvlees: niet getest.

Exsiccaat: hoed rossig okerbruin, iets donkerder centrum; steel bovenaan rosbruin, onderaan donker bisterbruin met wit myceliumvilt.

Sporenkleur in massa: (zeer dunne laag), okerbruin (Séguy 204, 193 wat minder geel).

Fluorescentie: zwak blauwgroen.

MICROSCOPIE

Sporen: (6,2)7-9(9,5) × (4)4,5-5,5(5,7) μm, gemiddeld 7,8 × 5 μm, $Q_{\text{gem.}(n=20)} = 1,56$; obovaal tot wat druppelvormig, aan de basis wat versmald in voorzicht, elliptisch tot subamygdaliform in zijzicht, met ronde top; apiculus klein wat hoekig, geel tot geelbruin in NH₃-oplossing; wand niet erg stevig; fijn wrattig, egaal verdeeld over het gehele oppervlak; inhoud met één grote oliedruppel.

Basidiën: 4-sporig; 24-31 × 7,5-10 μm; knotsvormig, soms in het midden wat ingesnoerd; sterigmata tot 3,5 μm; met necropigment in volgroeide exemplaren; met gespen.

Cheilocystiden: lamelrand steriel, bestaande uit kleine knotsvormige cellen 12-20 × 7-9,5 μm; met gespen.

Subhymenium: bijna onbestaande.

Trama: bestaande uit lange smalle geïncrusteerde hyfen, diameter 3-11 μm; geelbruin in NH₃-oplossing; met gespen.

Hoedhuid: bestaande uit dunne laag (5-10) zebraachtig geïncrusteerde slanke hyfen, diameter 3-8,5 μm; met gespen.

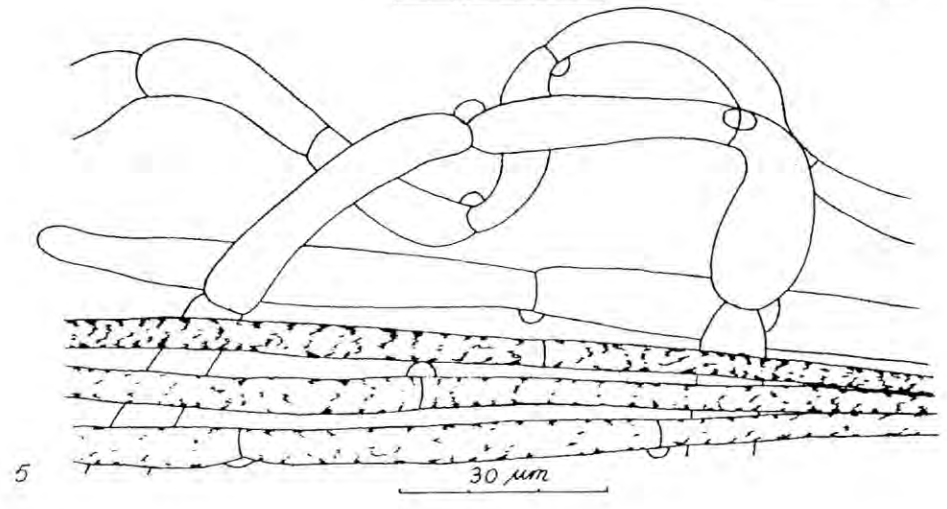
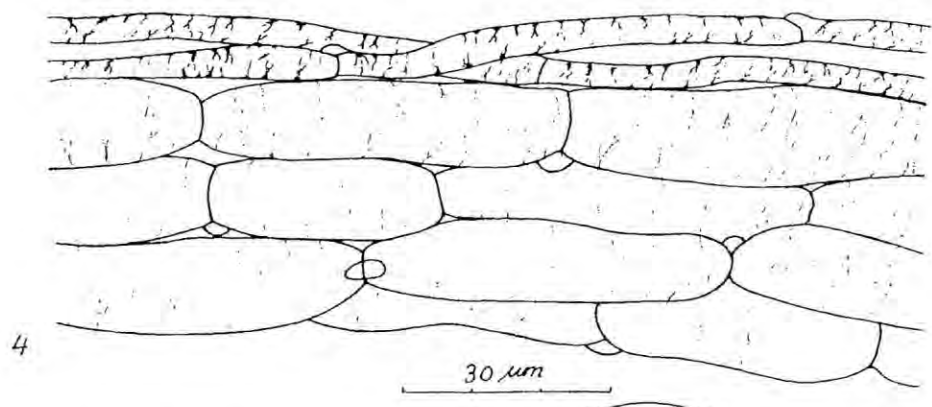
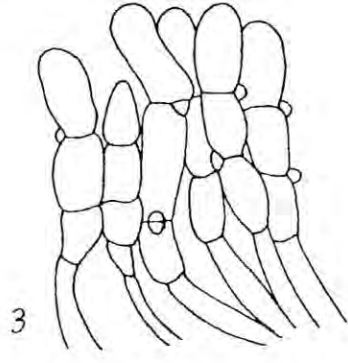
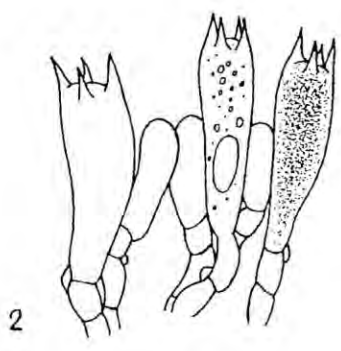
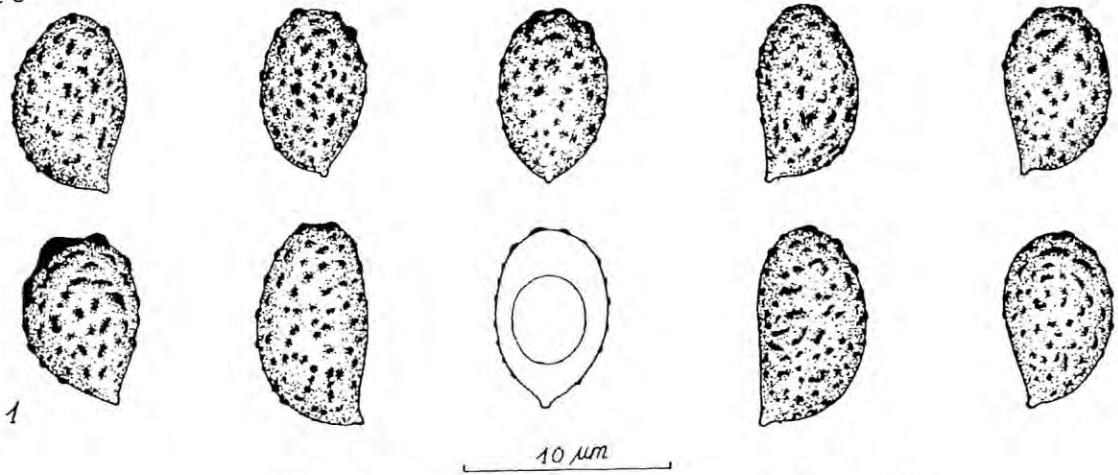
Hypoderm: bestaande uit korte worstvormige hyfen, diameter 15-30 μm; pigment membranair, doorweven met tot 12 μm dikke, slanke geïncrusteerde hyfen; met gespen.

Bespreking

Behoort tot de vlezige *Telamonia*'s met grauwbroune, umbra tot zwartbroune kleuren. Vrij gemakkelijk uit te sleutelen met de diverse werken. Zeer goede gelijkenis met o.a. de afbeeldingen van Brandrud (1992) en Dähncke (1993). De sporen van collectie 26 zijn echter iets kleiner en komen daar

← **Plaat 7:** *Cortinarius brunneus* var. *glandicolor* 1. sporen (in 10 % NH₃-oplossing); 2. basidiën met subhymenium en trama; 3. cheilocystiden; 4. hoedhuid; 5. elementen van het velum.

Pl 8

door weer goed overeen met deze van *C. brunneus* var. *clarobrunneus* (Brandrud 1992). De beschrijving van Arnold (1993) klopt, maar de afgebeelde sporen zijn smaller en iets kleiner. De soort is in onze streken vrij algemeen zowel op drogere zure zandgronden als in vochtige elzenwilgenstruwelen. Volgens de geraadpleegde literatuur zou deze soort echter moeten gezocht worden onder naaldhout. Het "Overzicht van de paddestoelen in Nederland" vermeldt twee variëteiten, namelijk *C. brunneus* var. *brunneus* een grotere variant met ongestreepte hoedrand en *C. brunneus* var. *glandicolor*, met kleinere vruchtlichamen en een gestreepte hoedrand. Dit laatste kenmerk werd door ons niet opgemerkt.

COLLECTIE 27:

CORTINARIUS HELOBIUS Romagn. non Brandrud
Kleine moerasgordijnzwam

Vindplaats: Nationale Plantentuin te Meise; IFBL: D4.55.32

Datum: 9 november 1996

Dia: JVDM 7691

Aquarel: VDKO 270

Herbarium: AdH96098; VDKO497; VJ96219

Biotoop: in gazon

Begeleidende planten - mossen - paddestoelen: nabij *Quercus robur* (Zomereik), tussen *Rhytidiadelphus squarrosus* (Gewoon haakmos).

Groeiwijze: gezellig tot verspreid.

MACROSCOPIE

Hoed: diameter 20-45 mm; jong kegelvormig met sterk ingebogen rand, later uitspreidend tot breed campanulaat, uiteindelijk bijna vlak met opgerichte rand, met uitspringende bijna puntige umbo, soms ingedeukt rond de umbo; hoedrand golvend en wat ingescheurd; fijn vezelig, bijna glad, iets pruineus door opgerichte eidelementen van de hyfen; vers iets vettig aanvoelend; kastanjebruin tot umbrabruin (Séguy 111, 112, 686, 701); sterk hygrofaan vanuit de rand of vanuit het centrum, geelbruin uitdrogend (Séguy 191, 192), later beigebruin (Séguy 202, 203); met radiaire streping tijdens uitdrogen; zeer weinig velumresten aanwezig, slechts wat witte resten aan de hoedrand bij zeer jonge exemplaren.

Steel: 30-50 mm lang; dikte 3-6 mm; cilindrisch, iets versmallend naar de basis; recht, soms sterk gebogen; voet niet tot kort penvormig wortelend;

soms vol, soms hol; bleekbruin, jonge exemplaren met beige tot bijna witte overlangse vezels, bij ouderdom onderste helft sterk verbruinend; zeer weinig velumresten, enkel wat wollige vezels op de onderste steelhelft bij jonge exemplaren; steelvlees verkleurt wat gelig een tijdje na het doorsnijden; met wit wollig mycelium aan de basis.

Lamellen: 5 lamellen en 3 tussenlamellen per cm; jong okerbruin, wat meer rosbruin bij rijping der sporen; bochtig aangehecht en nogal buikig; jong fijn getand, later sterk en onregelmatig gekarteld; snede iets bleker.

Geur: zwak fungoïd tot aardappelachtig. Exsiccaat aanvankelijk met mentholgeur.

Smaak: aangenaam fungoïd tot iets nootachtig.

Kleurreacties van het hoedvlees: met KOH purperzwart, met fenol iets grijs, later zwartachtig.

Exsiccaat: hoed rosbruin aan de rand, centrum zwartbruin; steel rossig geelbruin, onderaan donker geelbruin.

Sporenkleur in massa: vinnig okerbruin (Séguy 191, 176 wat meer geel).

Fluorescentie: zwak blauwgroen.

MICROSCOPIE

Sporen: (7)7,5-9(10,3) × (4,5)5-5,5(5,8) μm, gemiddeld 8,2 × 5,1 μm, $Q_{gem.(n=20)} = 1,6$; elliptisch tot obovaal in voorzicht, elliptisch tot subamygdaliform in zijzicht, met brede ronde top en iets versmalende basis; apiculus duidelijk en wat puntig of afgerond; geel tot rosbruin in NH₃-oplossing; wand stevig; ornamentatie met onregelmatige wratten en kammen, die vooral aan de top duidelijk uitsteken, aan de basis zwakker tot bijna ontbrekend in de apiculaire zone; inhoud met één grote centrale oliedruppel.

Basidiën: 4-sporig; 27-33 × 7,5-9,4 μm; knotsvormig; sterigmata tot 4 μm; necropigment aanwezig; met grote gespen.

Cheilocystiden: lamelsnede steriel, bestaande uit opeenvolging van korte cellen, eindcel 16-28 × 6-11 μm; met gespen.

Subhymenium: vrijwel onbestaande.

Trama: bestaande uit gladde slanke hyfen, diameter 3-11 μm; met gespen; rossig tot roodbruin in NH₃-oplossing.

Hoedhuid: bestaande uit zeer dunne laag (1-5) gladde tot zeer fijn geïncrusteerde hyfen, diameter 4,5-6,5 μm; met gespen.

Hypoderm: bestaande uit worstvormige hyfen, diameter 11-30 μm, met membranair tot zwak intracellulair pigment en kleine verspreide pigmentklonters op de celwand; nog lager gelegen hyfen zwak geïncrusteerd; met gespen.

← **Plaat 8:** *Cortinarius helobius* 1. sporen (in 10 % NH₃-oplossing); 2. basidiën met subhymenium en trama; 3. cheilocystiden; 4. hoedhuid; 5. elementen van het velum.

Bespreking

Deze collectie vertoont zeer sterke overeenkomsten met *C. helobius* Romagn. Zowel de sporen, die elliptisch tot subamygdaliform en grofwrattig zijn, als de hoedkleur stemmen goed overeen met de beschrijving van Romagnesi (1952). De vraag stelt zich of de soortopvatting van *C. helobius* Romagn. ss. Brandrud wel de juiste is. Volgens Romagnesi is de hoed kastanjebruin, acajoubruin tot "bistrefoncé"; de afbeelding in Brandrud toont echter veel blekere paddestoelen. Als kleur wordt hier geelbruin, bleek geelbruin tot "soms roodbruin" opgegeven.

Het uitsleutelen van deze collectie was zeer moeilijk. Meermaals trad verwarring op door de afwijkende interpretatie van de diverse auteurs en de sterke macroscopische gelijkheid tussen enkele soorten uit deze groep. Indien men er van uitgaat dat *C. romagnesii* niet specifiek op brandplaatsen voorkomt (De Cock Buning 1977) en men niet al te zwaar tilt aan het verschil in sporenornamentatie, is deze soort niet meer te onderscheiden van *C. helobius*! Enige tijd werd er aan gedacht de collectie *C. romagnesii* R.Henry te noemen, maar sporenvorm en -ornamentatie gaven de doorslag om de naam *C. helobius* te weerhouden, ondanks afwijkende kenmerken zoals de wat grotere vruchtlichamen (tot 45 mm) en de eerder droge standplaats. Ook hier zijn er sterke vermoedens dat *C. helobius* Romagn. en *C. romagnesii* R.Henry één soort zijn.

Literatuur

- ARNOLD N. (1993) — Morphologisch-anatomische und chemische Untersuchungen an der Unter-gattung *Telamonia* (Cortinariaceae, Agaricales), Libri Botanici, Band 7.
- ARNOLDS E., KUYPER T.W. & NOORDELOOS M.E. (1995) — Overzicht van de paddestoelen in Nederland. N.M.V.
- BRANDRUD T.E., LINDSTRÖM H., MARKLUND H., MELOT J. & MUSKOS S. (1990-1994) — *Cortinarius* Flora Photographica.
- BRESADOLA G. (1927-1933) — *Iconographia Mycologica*.
- DÄHNCKE S. (1993) — 1200 Pilze in Farbfotos. AT Verlag Aarau, Stuttgart.
- DE COCK BUNING T. (1977) — *Cortinarius romagnesii*. *Coolia* **20**: 104-107.
- FAVRE J. (1948) — Les associations fongiques des hautes-marais jurassiens et de quelques régions voisines. *Beitr. zur Kryptogamenfl. Schweiz* **10**(3).
- FAVRE J. (1960) — Catalogue descriptif des champignons supérieurs de la zone subalpine du Parc National Suisse.
- GEESINK J. (1976) — *Cortinarius contrarius*, a new species identical with *C. sertipes* Kühn. sensu Svrček. *Persoonia* **8**: 443-445.
- HENRY R. (1940) — Suite à l'étude du genre *Hydrocybe*. *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **56**: 87-119.
- HENRY R. (1967) — Etude provisoire du genre *Hydrocybe*: *Hydrocybe* à pied atténué à la base. *Bull. Trimestriel Soc. Mycol. France* **83**: 989-1046.
- HUYSMAN H.S.C. (1955) — Observations on Agarics. *Fungus* **25**: 16-43.
- KEIZER P.J. & ARNOLDS E. (1994) — Taxonomical notes on macrofungi in roadside verges planted with trees in Drenthe (The Netherlands) I. *Persoonia* **15**: 489-524.
- KÜHNER R. & ROMAGNESI H. (1953) — Flore analytique des champignons supérieurs. Masson, Paris.
- LANGE J. (1935-1940) — Flora Agaricina Danica.
- MOËNNE-LOCCOZ P., REUMAUX P. & HENRY R. (1990-1993) — Atlas des Cortinaires.
- MOSER M. (1983) — Die Röhrlinge und Blätterpilze, Kleine Kryptogamenflora, Band IIb/2. Fischer, Stuttgart.
- MOSER M. & JÜLICH W. (1985-1994) — Farbatlas der Basidiomyceten. Fischer, Stuttgart.
- PHILLIPS R. (1981) — Paddestoelen en Schimmels van West-Europa. Spectrum Natuurgids.
- ROMAGNESI H. (1952) — Deux nouveaux Cortinaires du sous-genre *Hydrocybe*. *Bull. Soc. Naturalistes Oyonnax* **6**: 59-61.
- TARTARAT A. (1988) — Flore analytique des Cortinaires. Fédération Mycologique Dauphiné-Savoie.

***Cotylidia undulata*, het Franjekorsttrechttertje, uit Reppel**

Karel Van de Put
Herentalsebaan 149, 2100 Deurne

Summary

The find of *Cotylidia undulata* in Reppel (province of Limburg) is reported with drawings and micro- and macrodescription of the species. It is probably one of the first records of the species in Flanders.

Vorig jaar, op 19 oktober 1996, was er een excursie van de Vlaamse Mycologen Vereniging, ingericht door Mycolim, langs de Aa-beek in Reppel, (Bocholt). Gewoonlijk scharrel ik dan wat rond tussen droog hout op zoek naar interessante Aphylo's en liefst nog naar Heterobasidiomyceten. Met de vondst van *Myxarium grilletii*, *M. subhyalinum*,

Vuilleminia alni en een *Crepidotus epibryus* was de oogst niet denderend te noemen en bij gebrek aan andere dergelijke soorten werd de aandacht noodzakelijk wat meer op de Plaatjeszwammen gericht. Toen wij tijdens de voormiddagwandeling even een terrein over de Aa-beek verkenden vond ik in een zanderig terreintje tussen het mos een kleine *Omphalina*-achtige zwam met een zeer verfromfaaid uiterlijk. Het was een zeer klein exemplaar van ongeveer 7 mm breed en even hoog, met een wat vuil geligbruin diep trechtervormig ingezonken hoedje met een rafelige ingesneden rand. De onder

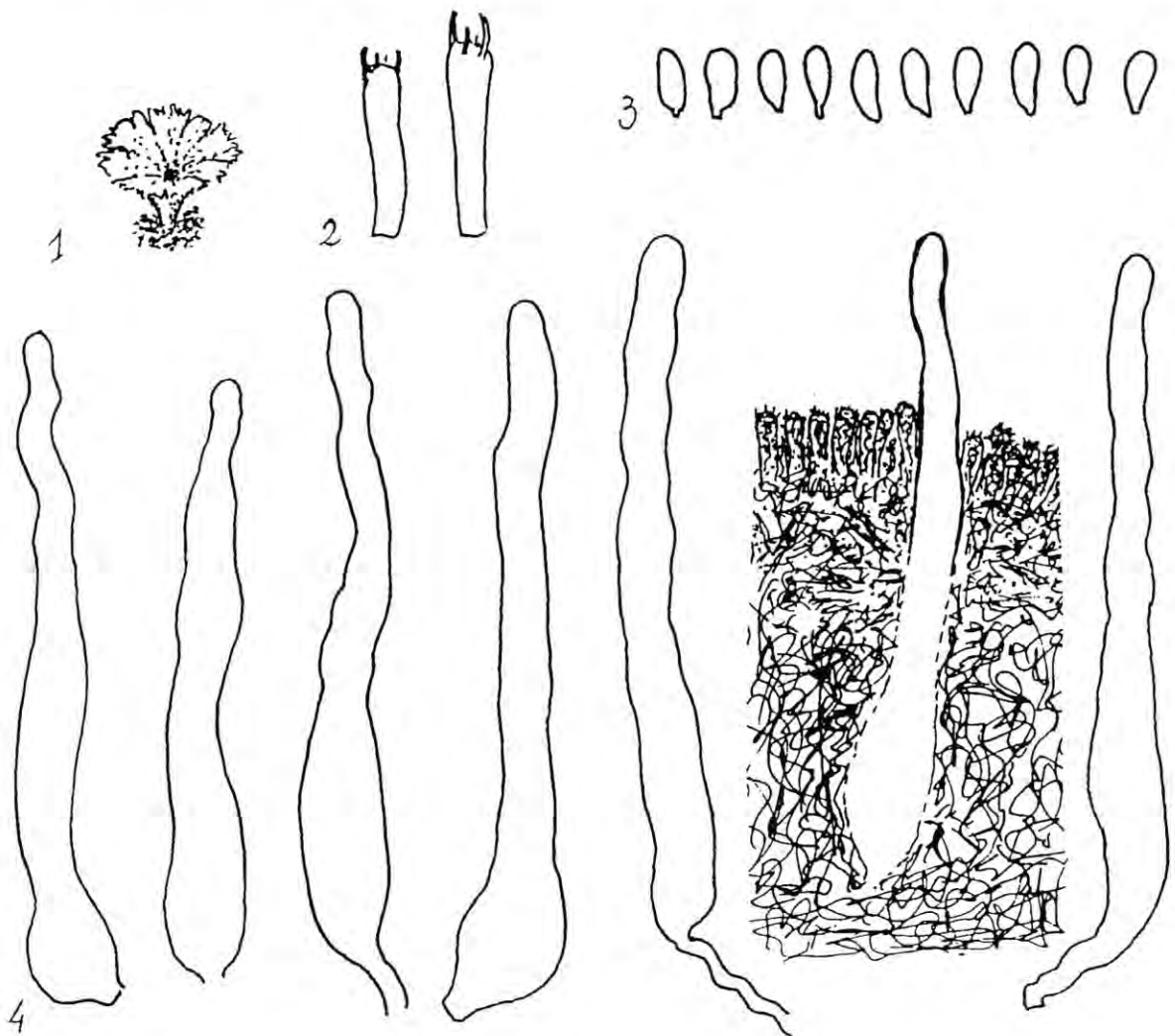

Fig. 1-4: *Cotylidia undulata*, 1. vruchtlichaam ($\times 3$), 2. basidiën ($\times 1650$), 3. sporen ($\times 1650$), 4. cystiden ($\times 1000$).

kant, met een centraal geplaatste kleine steel, vertoende echter niet de verwachte aflopende plaatjes maar was volledig glad en donker beige gekleurd. Het ganse vruchtlichaam, hoe fragiel het er ook uitzag, was opvallend taai. Het was dus helemaal geen *Omphalina* maar wel een vertegenwoordiger der Aphyllophorales. Ik herinnerde mij een plaatje uit Breitenbach 2, dit moest een *Cotylidia* zijn; de soortnaam kon ik mij toen niet zo direct meer herinneren. Thuis gekomen werd dan maar dadelijk Breitenbach ter hand genomen en jawel, daar op bladzijde 172, onder het nummer 185 prijkte mijn *Cotylidia "undulata"*.

Het microscopisch onderzoek bevestigde volledig de macroscopische bepaling. Het beeld wordt voornamelijk bepaald door de vrij grote slanke 80 tot 110 μm lange leptocystiden die diep in het subhymenium ontstaan aan dunne hyfen en 20 tot 25 μm boven het hymenium uitsteken; het onderste gedeelte is meestal wat licht opgeblazen tot maximum 13 μm , naar boven toe worden zij iets slanker, ongeveer 8 μm in het midden en 4 tot 6 μm helemaal bovenaan. De basidiën zijn slank knotsvormig en meten ongeveer 14 x 3 μm . De sporen

zijn smal elliptisch, aan de onderpool licht toegespitst, en meten gemiddeld 5 x 2 μm (Breitenbach geeft 3,5-4,5 x 2-2,5 μm ; Jülich 3,5-6 x 1,2- 2,5 μm).

In de Aantekenlijst van E. Vandeven wordt de soort niet vermeld. In het Overzicht van de Paddestoelen in Nederland wordt zij als uiterst zeldzaam land aangeduid; saprotroof groeiend op de grond in droge biotopen. De soort staat er op de rode lijst en kreeg er de Nederlandse naam Franjekorsttrechtertje.

Literatuur

- ARNOLDS E., KUYPER TH.W. & NOORDELOOS M. (Red.) (1995) — Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. NMV.
- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1986) — Pilze der Schweiz. Band 2.
- JULICH W. (1992) — Kleine Kryptogamenflora Band II b1.
- VANDEVEN E. ET AL. (1996) — Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K.

Collybia luxurians Peck nu ook in België

Hubert De Meulder

Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Summary

Collybia luxurians Peck has been found abundantly on wood chips in the nature reserve "Het Steengelaag", an old clay groove at Stekene (province of East Flanders).

It is a North American species and it seems to be very rare in Europe. The species is presumed to be new for Belgium.

Characteristic features are the rather large reddish brown sporophores with irregular undulating margin, gills beige and very crowded, on long almost cylindrical or compressed, usually twisted stipes; growing in several compact tufts of more than 20 specimens.

Description and illustration are given.

Samenvatting

Collybia luxurians Peck werd in vrij grote hoeveelheid gevonden op houtsnippers in het natuurreservaat "Het Steengelaag", een oude kleiwinningsput te Stekene (provincie Oost-Vlaanderen).

Het is een Noord-Amerikaanse soort en blijkt zeer zeldzaam te zijn voor Europa. Waarschijnlijk betreft het een nieuwe soort voor België.

Karakteristiek zijn de vrij grote roodbruine vruchtlichamen met onregelmatig gegolfde hoedrand, lamellen beige en zeer dicht open, op een lange, nagenoeg cilindrische of samengedrukte, getorste steel, in verscheidene compacte bundels van meer dan 20 exemplaren.

Een beschrijving met illustraties wordt gegeven.

Het terrein

Het natuurreservaat "Het Steengelaag" te Stekene heeft een oppervlakte van 31 ha; het is een restant van vroegere kleiontginningen en bestaat uit kleiputten, jong elzenbos, een oude populierenaanplanting met heel wat dood hout, een grote visvijver en een belangrijk hooilandje.

Doorheen het gebied loopt een goed begaanbaar pad van 2 km.

Eind van de jaren zeventig werd de uitbating van de kleiputten gestopt en kreeg de natuur hier vrij spel.

In 1981 werd het gebied als landschap beschermd en in 1992 door het gemeentebestuur in beheer gegeven aan "Natuurreservaten v.z.w."

Door de dichte begroeiing van dynamische planten zoals bramen en brandnetels, samen met het hoge waterpeil van de lager gelegen delen van het gebied, is de toegankelijkheid van het terrein behoudens in de late herfst en de lente, voor het zoeken naar paddestoelen, vaak beperkt tot het wandelpad. Naast een interessante vogelpopulatie en een weelderige plantengroei, vermelden we ook nog het voorkomen van een uitzonderlijke mossenvegetatie met vrij zeldzame soorten voor de regio.

Het onderzoek

Tijdens een mycologisch onderzoek in het "Steengelaag" vond ik op 5 juli 1997 langs het wandelpad een bundel paddestoelen die mij onbekend voorkwam, wat op zich niet zo verwonderlijk is. Het substraat waarop ze voorkwamen waren houtsnippers die er een drietal jaren voordien gebruikt werden als bodembedekking.

In de onmiddellijke omgeving werden, naast algemeen voorkomende soorten, ook de vrij zeldzame *Agaricus augustus* (Reuzenchampignon) en de zeer zeldzame *A. macrocarpus* (Forse anijschampignon) aangetroffen.

Voor het onderzoek van de gevonden soort kwam ik met de bleekcrème sporee en de sleutel van Moser (1983) vrij vlug uit op het geslacht *Collybia*. Bij de soortbepaling liep het echter mis en kreeg ik met Moser geen bevredigend resultaat.

Het verder onderzoek met de monografie van Noordeloos in Bas et al. (1995) gaf meer zekerheid en kwam ik uit bij een soort die geheel overeenstemde met mijn vondst, nl. *Collybia luxurians* Peck.

Een optimaal en aspectbepalend voorkomen werd vastgesteld op 19 juli met circa 20 groeiplaatsen, verspreid over het hele wandelpad, vaak in verscheidene bundels bijeen met meer dan 20 vruchtlichamen. Lange, witte myceliumstrengen waren verweven tussen en rond de houtsnippers die er in klonters bleven aanhangen.

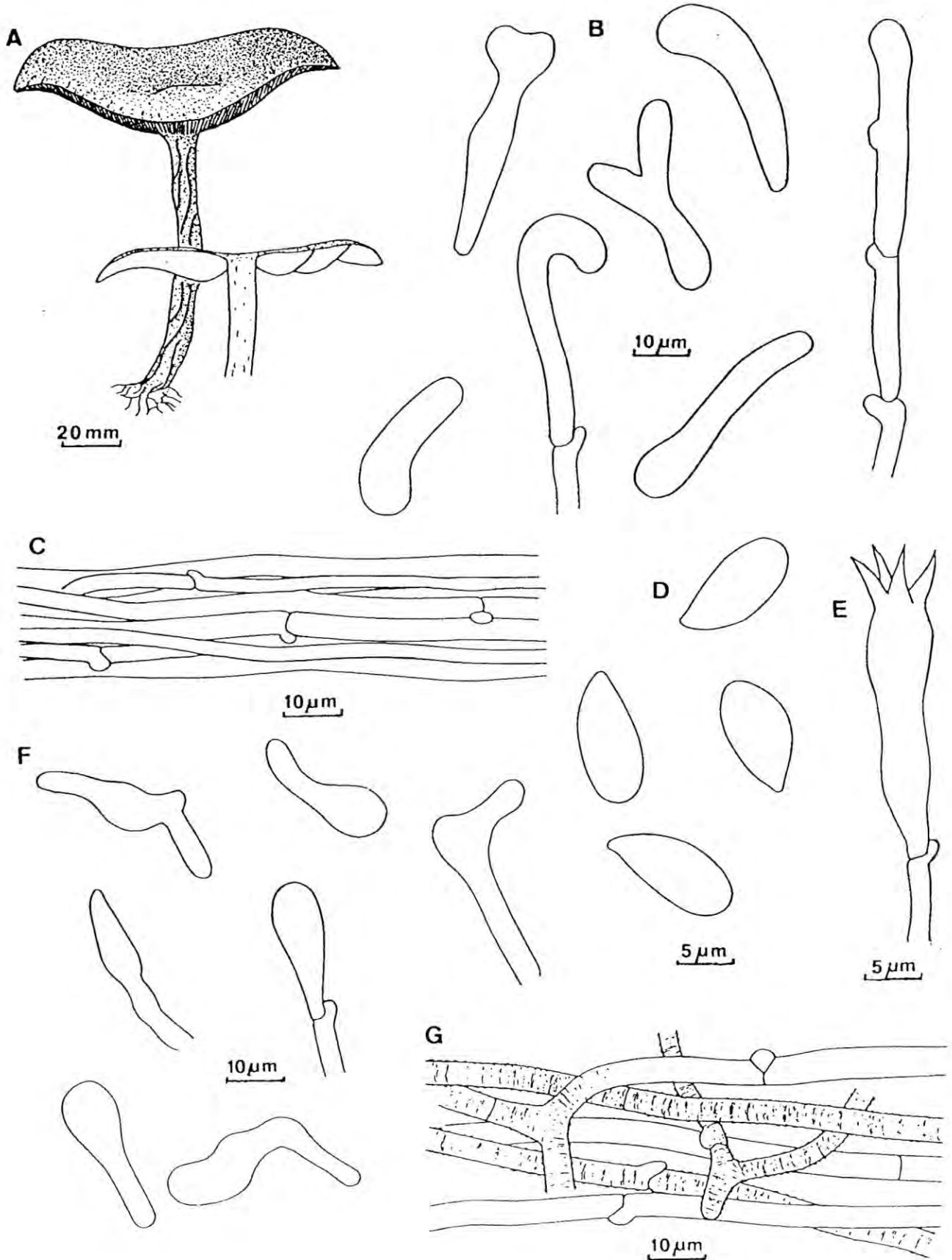
Een laatste waarneming werd gedaan op 10 augustus, maar na een maaibeurt en een uitzonderlijke hitte hadden slechts 3 bundels het overleefd, in kritieke toestand.

Op te merken valt dat de weersomstandigheden waarin de vondsten het sterkst aanwezig waren, vrij gunstig waren, met regen en redelijk hoge temperaturen.

Beschrijving van *COLLYBIA LUXURIANS*

Het onderzoek werd uitgevoerd op vers materiaal.

Habitat: meestal in dichte bundels van meer dan 20 exemplaren, langs het wandelpad, tussen gras, op begraven houtsnippers, onder loofbomen, voorna-

104

melijk Canadapopulier (*Populus × canadensis*). Stekene "Het Steengelaag", I.F.B.L. C3.28.34, juli-augustus 1997.

MACROSCOPISCHE KENMERKEN

Hoed: 20-110 mm in diameter, eerst halfbolvormig, later convex tot nagenoeg vlak met sterk gegolfde en opwaarts gekrulde rand, niet hygrofaan, aan de rand fijn gestreept, jong bleekbruin, later donkerbruin, glad, iets vettig.

Lamellen: zeer dicht opeen, met vele ongelijke tussenplaatjes, smal aangehecht, 3-5 mm breed, eerst wit, later beige tot bleek roze, onregelmatig gegolfd; snede gaaf tot iets gekarteld, dezelfde kleur.

Steel: 30-100 × 3-13 mm, cilindrisch, rond tot iets afgeplat, top iets dikker, bij oude exemplaren hol, lichter van kleur dan hoedhuid, later donkerder, vezelig gestreept in de lengte, bij ouder worden vaak getorst en in de lengte gegroefd en gespleten, wortelend met myceliumdraden die houtsnipperklonters bijeenhouden, vergroeid met andere stelen, witachtig berijpt, oude exemplaren vaak door druk zijdelings groeiend.

Vlees: 2-4 mm dik, jong wit, later vuilroze, iets donkerder dan de lamellen.

Geur en smaak: fungoïd.

Sporee: lichtcrème.

MICROSCOPISCHE KENMERKEN

Sporen: 7,5-11,5 × 4-5,7 μm , ellipsoïd-subcilindrisch, glad, dunwandig, hyalien.

Basidiën: 23-30 × 6-7,6 μm , 4 sterigmen, smal knotsvormig, met basale gesp.

Cheilocystiden: 28-58 × 7,6-15 μm , talrijk, variabel van vorm, breed tot smal knotsvormig, capitaat of cilindrisch, soms in bundels, dunwandig, glad met gespen.

Pleurocystiden: niet waargenomen.

Pileipellishyfen: 2,5-7,6 μm in diameter, cilindrisch, dunwandig, glad of met geelbruine, gedeeltelijk geïncrusteerde wand; met gespen.

Stipitipellishyfen: 3,5-9,5 μm in diameter, cilindrisch, dunwandig, glad of geelbruinachtig, parallel gerangschikt; met gespen.

Caulocystiden: 40-114 × 4-16 μm , variabel van vorm, veelvuldig, min of meer knotsvormig, soms in bundels; met gespen.

Myceliumhyfen: 0,5-2 μm in diameter.

Chemische reacties: geen.

← **Figuren:** A. Vruchtlichaam (×0,5), B. Caulocystiden (×200), C. Stipitipellishyfen (×1000), D. Sporen (×2000), E. Basidië (×2000), F. Cheilocystiden (×1000), G. Pileipellishyfen (×1000).

Opmerkingen

Collybia luxurians lijkt volgens Noordeloos (1995) op *C. crassipes* sensu Ricken, maar deze heeft een sterk, radiaal, vezelige hoedhuid zoals bij *Inocybe*, bredere sporen en een andere vorm van cheilocystiden. Het verschil in sporenbreedte is echter zeer miniem te noemen (10-12 × 4,5-6 μm tegen 7,5-11,5 × 4,5-5,7 μm). Hier dient aan toegevoegd dat de beschrijving van *C. crassipes* berust op één enkele, onvolledige beschreven collectie. Deze soort is trouwens volgens Antonin en Noordeloos (1997) een "misapplied name".

Macroscopisch heeft de gevonden soort ook enige gelijkens met *C. distorta* (Fr.) Quél., maar deze heeft een hoedhuid met bredere hyfen die een clavate tot coralloïd vertakte top hebben en kleine, nagenoeg ronde sporen (Jansen 1991).

Nog volgens voornoemde auteurs komt *C. luxurians* in Noord-Amerika wijd verspreid voor op rottend hout, houtsnippers e.d.; in Europa is ze slechts gekend van enkele plaatsen (Nederland, Italië, Frankrijk).

Ondertussen is gebleken dat in Nederland sinds de eerste vondst in 1989 nog meer waarnemingen gedaan werden. In Frankrijk werd deze *Collybia* voor het eerst gevonden in oktober 1993 op gemengde compost van dennennaalden en eikenbladeren (Bon & Massart 1996).

Voor ons land werd *C. luxurians* nog niet gesignaleerd en betreft het waarschijnlijk de eerste vondst. Uit de beschikbare informatie, over de verspreiding, mag aangenomen worden dat het aantal waarnemingen in Europa de volgende jaren wellicht nog zal toenemen.

Omdat de eerste vondst in Nederland gedaan werd op een composthoop werd voor de Nederlandse naam *Compostcollybia* gekozen.

Te noteren valt nog dat in een recent verschenen werk over Collybioïde en Marasmioïde fungi in Europa (Antonin & Noordeloos 1997) *Collybia luxurians* werd ondergebracht in het genus *Gymnopus*.

Exsiccata van de gevonden soort werden overgemaakt aan de Nationale Plantentuin te Meise (BR).

De historische gegevens van het gebied werden overgenomen van de folder die werd uitgegeven door "Natuurreservaten v.z.w."

Literatuur

ANTONIN V. & NOORDELOOS M. (1997) — A Monograph of *Marasmius*, *Collybia* and related genera in Europe. Libri Botanici Vol 17, part 2, IHW Verlag.

ARNOLDS E. ET AL. (1995) — Overzicht van de paddestoelen van Nederland, Nederlandse Mycologische Vereniging.

- BAS C. ET AL. (1995) — Flora agaricina neerlandica 3. Rotterdam.
- BON M. & MASSART F. (1996) — Deux espèces américaines découvertes dans la sud-ouest de la France. *Doc. Mycol.* **26(103)**: 29-32.
- HALLING (1983) — The genus *Collybia* in the north-eastern United States and adjacent Canada. *Mycologia Memoir* 8.
- JANSEN A.E. (1991) — Het geslacht *Collybia*. Wetensch. meded. Kon. Nederl. Natuurh. Ver. 205.
- LIGTERINK W. (1996) — Drie interessante vondsten in Twente. *Coolia* **99(1)**: 15.
- Moser M. (1983) — Die Röhrlinge und Blätterpilze, Kleine Kryptogamenflora, Band IIb/2. Fischer, Stuttgart.

Opgelet !

De bijeenkomsten van onze Kring gaan vanaf 13 januari 1998 door in de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Meer informatie hierover staat op bladzijden 106 en 107.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Cryptogamie: Mycologie Tome 18 (1997)

J. Mouchacca wijdt een uitgebreid artikel aan de biodiversiteit en de taxonomische status van thermofiele fungi. De parasitaire aanpassing van keratinofiele grondschimmels en hun gevolg voor menselijke en dierlijke pathologie worden besproken door D. Chabasse. *Didymium clavodiscus*, een Amerikaanse Myxomyceet, en nieuw voor Europa, wordt voorgesteld door M. Lizarraga et al. (met scanfoto's). Recente ontwikkelingen in de studie van de ecologie en de systematiek der Morieljes worden uit de doeken gedaan door D. Wipf et al.. S. Breheret et al. bespreken de vluchtige componenten der basidiomyceten als hulpmiddel bij de chemotaxonomie. De wijze van bewaren van fungi door middel van lyofylisatie of diepvriezen wordt besproken door C. Tan.

Documents mycologiques, Tome XXVII, Fasc. 106 (1997)

In dit nummer vinden wij een verslag van de Europese Cortinariïdagen 1996 in Hornberg (D). R. Henry bespreekt enkele zeldzame of nieuwe Cortinariïdsoorten: *C. nebularis*, *C. (Hydrocybe) bulboviolascens* sp. nov. en *C. (Telamonia) serenitas-caeli* sp. nov. Als antwoord op de stelling van T. Brandrud brengt J.-L. Cheyfe enkele kritische nota's over de serie *C. ophiopus* Peck (= *C. rufoalbus* Kühner) met een sleuteltje en met kl.fot. van *C. ophiopus*, *C. vulpinus* en *C. squameo-radicans*. *Lactarius pinioleus** sp. nov. is een nieuwe mediterrane melkzwam uit de sectie *Uvidi* en wordt voorgesteld door C. Epinat en S. Kizlik (met microtek.). M. Bon en A. Caballero behandelen het genus *Leucoagaricus* uit de Spaanse Rioja streek en bespreken uitgebreid en met tekeningen: *L. boudieranus*, *L. cinereolilacinus**, *L. erubescens**, *L. fuligineodiffractus*, *L. subhymenoderma** sp. nov. ad int. en *L. bonii* A. Caballero sp. nov.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 1997 (1-8)

Als paddestoel van de maand, steeds met mooie kleurafbeeldingen en met microscopische tekeningen, vinden wij in deze jaargang achtereenvolgens *Erinella aeruginosa*, *Collybia nivalis*, *Tricholoma albidum*, *T. aestuans*, *Tectella patellaris*, *Molinia*

urnula en *Melanoleuca verrucipes*. Verder zijn er nog kleine artikeltjes over *Fomes officinalis**, *Serpula lacrimans**, *Heterobasidium annosum*, over *Puccinia monoica* die bij *Arabis holl-boellii* een bloemenmimicry doet ontstaan, en over obligate berkenbegeleiders. Verder een opsomming van de substraten van *Fomitopsis pinicola*.

Coolia 40 (1997)

Deel 1

J. Rammeloo wijdt een In Memoriam aan Elly Nannenga-Bremekamp en in zijn *Russula varia* vergelijkt A.F.M. Reynders *Russula violacea* met *R. pelargonica* en *R. deceptiva* met *R. decipiens* (met microtek.). De paddestoelenwerkgroep Helmond met L. Raaymakers et al. brengt zijn eerste mycologische indrukken over een onderzoek in het Covelsbos, met microtek. van *Arcyria stipata*, *Effibulobasidium albescens*, *Schizopora paradoxa* en *S. radula* en *Trechispora* cfr. *bispora*. *Leccinum cyaneobasileucum* is nieuw voor Nederland en wordt beschreven door M. Noordeloos en vergeleken met *L. holopus*. J. Baar bespreekt de successie van ectomycorrhiza-schimmels in Grove dennenbossen, G. Immerzeel stelt *Coprinus strossmayeri* voor als nieuw voor Nederland (met microtek.) en E. Arnolds geeft toelichtingen bij de nieuwe verbeterde versie van de Rode Lijst.

Deel 2

Deel 2 is volledig gewijd aan de derde bijdrage van E. van den Dool en M. Veerkamp over de Utrechtse kleibospaddestoelen met kl.foto van *Boletus impolitus*, *Cortinarius triumphans*, *Russula cuprea*, *Cortinarius nemorus*, *Ramaria botrytis* en *Thelephora anthocephala*.

Deel 3

Na een In memoriam W. Kuijs door J. Gelderblom brengen P.J. Keizer en A. Termorshuizen verslag uit over de excursies van 1996 en vertelt E. Vellinga haar mycologisch wedervaren op Terschelling (met microtek. van *Selenia pulchra*). In hun verdere bijdrage over het genus *Cortinarius* brengen N. Dam en T. Kuyper nu een aflevering over het subgenus *Myxacium* met een sleutel tot en bespreking van de meest voorkomende soorten (met sporentek.). M. Nauta brengt een voorlopige sleutel tot de Nederlandse *Agaricus*-soorten uit de sectie *Arvenses* en M.

Noordeloos brengt een inleiding tot de studie der Melkzwammen met sleutels en kleurfoto's van *L. deterrimus*, *L. acris*, *L. aspideus*, *L. controversus*, *L. insulsus*, *L. scoticus* en *L. pubescens*, *L. sphagneti* en *L. fluens*. Verder is er nog een verslag door L. Jalink et al. over een excursie in de Wassenaarse duinen.

Deel 4

Na een nieuwsbrief over de paddestoelenkartering (met veel kaartjes) schenkt G.A. de Vries bijzondere aandacht aan *Rhizopogon villosus*, de Douglasvelzeltruffel, met microtek. E. Vellinga en H. Huyser

geven onder de titel "Parasolzwammen in geuren en kleuren" een overzicht van de macro- en microscopische kenmerken der Lepiota's met kleurfoto van *Cystolepiota pulverulenta*, *Lepiota echinacea*, *L. cristatoides*, *L. ventriosospora*, *L. pseudo-helvola*, *Leucoagaricus meleagris*, *Leucocoprinus denudatus* en *Macrolepiota excoriata*. M. van Tweel start een onderzoek naar Knotszwammen s.l. en bespreekt de ecologische en sociologische te onderzoeken aspecten.

(* = kleurenfoto)

Nieuw in de bibliotheek

Keizer G.J. (1997) — Paddestoelenencyclopedie. Lisse, REBO.

Met dit boekje is het aanbod aan populaire paddestoelenboeken aangerijkt met een originele Nederlandstalige editie. Dit 288 pagina's tellend werk, ingebonden met harde kaft en bijna 800 kleurenfoto's tellend, wordt verspreid tegen de zeer lage prijs van nog geen 300 fr. "Voor een dergelijke prijs, kan je niet sukkelen", heet dat dan in het Vlaams, hoewel een paar kritische noten wel kunnen aangestipt worden. Het eerste deel van het boek omvat een vlot geschreven en origineel geïllustreerde inleiding op de mycologie die de leek zeker moet boeien. Een beetje in de stijl van de Larousse paddestoelenencyclopedie, hoewel de volledigheid en de kwaliteit van deze laatste wellicht niet gauw zal overtroffen worden. Tevens ontbreken hier ook de klassieke tekeningen zoals "aflopende versus vrije plaatjes" e.d.m.

Het tweede gedeelte omvat een overzicht van algemene, maar ook weinig afgebeelde soorten, voorzien van een korte beschrijving (origineel?) en een kleurfoto. Leuk is dat hier ook een aantal slijmzwammen zijn afgebeeld. Storend is evenwel de zeer onevenwichtige kwaliteit van de foto's (afgezien van een aantal slecht afgedrukte foto's, onvermijdelijk bij goedkope uitgaven). Naast een aantal mooie opnamen, zijn er teveel slechte opnamen (vaak slechts 1, alles behalve beeldvullend exemplaar!). Hierbij prat gaan op 20 jaar foto-ervaring doet de gevorderde amateur dan toch wel wat glimlachen. De wellicht bewuste keuze om tevens enkel natuurlijke foto's te publiceren (geen omgedraaide of doorgesneden exemplaren), brengt mee dat veel kenmerken niet zichtbaar zijn, en sommige soorten zeer moeilijk herkenbaar. De geïnteresseerde leek moet er dus op gewezen worden dat deter-

mineren met een dergelijke publicatie zo goed als onmogelijk is. Veel fouten lijken er bij een eerste oogopslag niet ingeslopen, maar de russula's komen er niet zo fraai uit: de foto van *Russula undulata* lijkt *R. caerulea*, en ook bij de foto's van *R. paludosa* (cfr. *emetica*?) en *R. drimeia* (cfr. *fragilis*) heb ik sterke twijfels.

Samengevat kan men stellen dat de volkomen leek een goedkoop en fraai ogend paddestoelenboek wordt aangeboden, dat mogelijk heel wat interesse zal opwekken. De gewone amateurmycoloog, die wellicht bereid is meer te besteden aan een dergelijk boek, verwacht wel een hogere kwaliteit.

Ruben Walley

M. Nauta & L. Jalink (1996) — Ontwikkelingen in de Mycoflora onder invloed van begrazing op het Eiland Rolvers. Hortus Botanicus, Leiden en Gemeentewaterleidingen Amsterdam.

Dit rapport werd ons bereidwillig toegestuurd door de auteurs, waarvoor onze dank.

In de periode van 1986 en 1993 is de mycoflora van dit gebied in de Amsterdamse Waterleidingduinen onderzocht om een inzicht te krijgen in de effecten van de begrazing met runderen die sinds 1985 werd ingevoerd. Hiervoor zijn indicatieve soorten (Wasplaten, Aardtongen etc.), van (half)natuurlijke graslanden, kwalitatief geïnventariseerd. Tevens werd een vergelijking gemaakt met het aangrenzende Zwartveld, waar een maaibeheer wordt toegepast. Het Eiland van Rolvers blijkt mycologisch zeer waardevol. Tijdens de periode van onderzoek waren de aantallen van de geïnventariseerde soorten toegenomen. Er worden meerdere aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

Karel Van de Put

Opstellen excursieprogramma

Net als vorige jaren wensen wij tijdig het excursieprogramma op te stellen. De leden worden gevraagd hiertoe voorstellen in te dienen. Gelieve daarbij volgende gegevens te vermelden: de plaats van de excursie met een beschrijving van de biotoop, de geschiktste periode voor een mycologische excursie in het gebied, een gemakkelijk te bereiken plaats van bijeenkomst (lieft bereikbaar met het openbaar vervoer), een lokaal waar 's middags de meegebrachte picknick mag gebruikt worden. Indien er eventueel snel eenvoudige gerechten opge-

diend kunnen worden is dit tevens mooi meegenomen. Een excursie van de K.A.M.K. begint normaal om 9 uur 45 en eindigt tussen 16 en 17 uur. Van de indiener van een voorstel wordt verwacht dat hij als gids van de excursie optreedt om de weg te tonen. Voorstellen bij voorkeur schriftelijk indienen voor 15 januari 1998 bij: Jos Volders, Weverstraat 9, 2440 Geel, telefoon: 014/54.91.44. Jaak Van de Meerssche, Graaf Witgerstraat 16, 2640 Mortsel, telefoon: 03/449.71.54.

Werkweek te Rendeux

Onze jaarlijkse werkweek gaat in 1998 door van zaterdag 12 tot zaterdag 19 september. Er zal gelogeerd worden te in het vakantiecentrum "Vakantiegenot", 11 rue de Hotton te 6987 Rendeux.

Rendeux ligt aan de Ourthe. In de buurt zijn kalkhoudende gebieden en ook de venen in de buurt van Baraque de Fraiture zijn bereikbaar.

De prijs voor een week volledig pension bedraagt 11.235 BEF, voor 1 dag 1.750 BEF. In deze prijzen zijn begrepen kamer met douche en WC, tafeldranken, bedlinnen, bediening, ongevallenverzekering,

annulatieverzekering, verblijfstaks en BTW. Handdoeken zelf meebrengen.

Gezien het beperkt aantal plaatsen, inschrijven voor 30 januari 1998. Gebruik hiervoor de inschrijvingsstrook op het schutblad. Per persoon dient een voorschot van 1.000 BEF per persoon betaald te worden op rekening 320-4183209-57 van de K.A.M.K. te Antwerpen.

Voor inschrijving en inlichtingen kan U terecht bij G. Le Jeune, Beemdenlaan 67 te 2900 Schoten, telefoon: 03/658.54.31.

Educatieve avonden

De vergaderingen gaan door in het **nieuw verenigingslokaal**, de Bioruimte van het Rijksuniversitair Centrum Antwerpen (RUCA), **Groenenborgerlaan 171**, 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19u30 gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen.

dinsdag 13 januari

Officiële en feestelijke ingebruikname van de nieuwe lokalen met receptie.

Na het welkomswoord van de voorzitter, Frans Dielen, zal onze gastvrouw en lid, Arlette Lemouche, ons wegwijs maken in de nieuwe lokalen en de mogelijkheden ervan laten zien. Onze ondervoorzitter, André de Haan zal hardop dagdromen over "KAMK, een dynamische mycologische vereniging", waarna Jean Werts, onze multimedia-specialist, ons enkele toepassingen zal demonstreren van de mogelijkheden van informatica in de mycologie.

dinsdag 27 januari

Opstellen van het excursieprogramma

dinsdag 24 februari

Mycorama: onze fotograaf toont ons zijn nieuwe aanwinsten uit 1997

J. Van de Meerssche

dinsdag 10 maart

Werkvergadering KAMK 50+

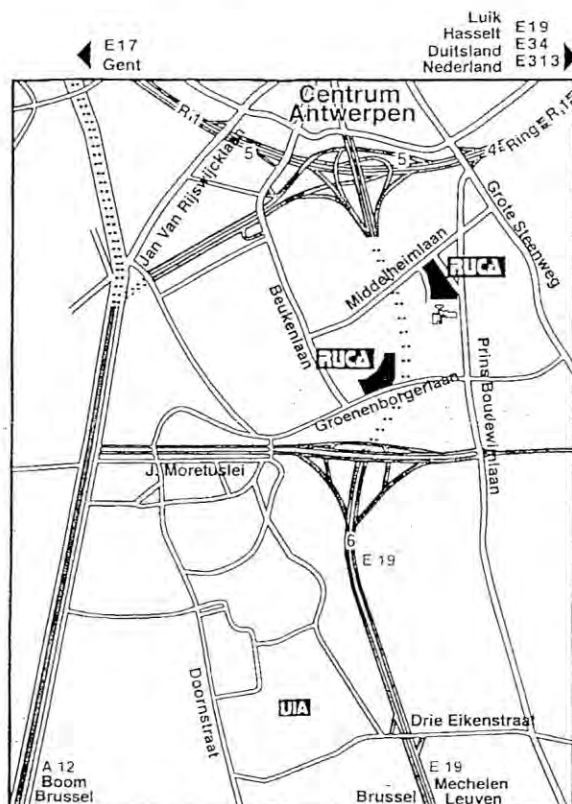
dinsdag 24 maart

Melanoleuca, een klare kijk op de Veldridders

H. Hendrickx

Hoe het RUCA bereiken?

Het RUCA is gelegen aan de Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen.

Kaart 1: Ligging van het RUCA

Met het openbaar vervoer

- van station Antwerpen Centraal: bus 27 of bus 32;
- van station Berchem: bus 18 of bus 32;
- van Groenplaats: bus 18;
- vanuit periferie Hoboken / Merksem: bus 33.

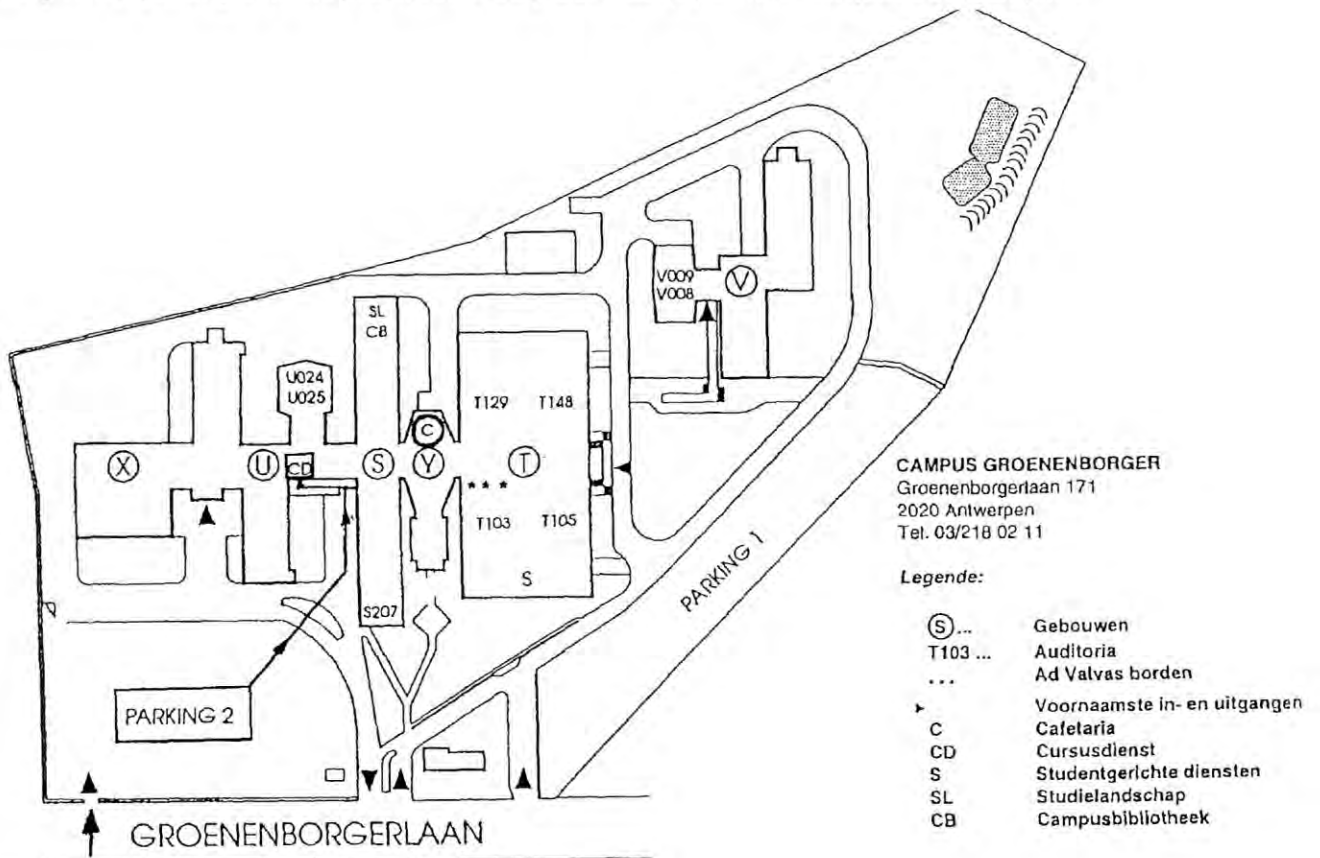
Met de wagen

Zie kaart 1.

- vanuit Gent : E17, richting Hasselt volgen, afrit Wilrijk-Berchem, rechts afslaan, aan het einde van de Beukenlaan (4de verkeerslichten) naar links;
- vanuit Hasselt-Nederland, Ring volgen richting Gent, afrit Berchem, dadelijk links, over autostrade aan de 1 ste verkeerslichten naar rechts afslaan (Elisabethlaan), vervolgens aan de 2de verkeerslichten rechts afslaan naar de Groenenborgerlaan;
- vanuit Brussel: E19, afrit 6 (Hoboken, Wilrijk, Morsel) volgen en links houden richting R11 Hoboken - Wilrijk centrum, aan de 3de verkeerslichten naar rechts, opnieuw rechts afslaan (je bent dan al op de Groenenborgerlaan), aan de 2de verkeerslichten naar links.

Ligging van de bioruimte op Campus Groenenborger

Volg vanop parking 2 de weg op kaart 2 aangeduid met pijlen naar het gebouwencomplex.

Kaart 2: RUCA campus Groenenborger

Nieuws van Funbel

Het invoerprogramma van Funbel werd aangepast, zodat het mogelijk is om nummers van exsiccaten mee op te slaan in het bestand. Dit laat toe aan individuele gebruikers om Funbel te gebruiken voor het aanleggen van een inventaris van hun herbarium. Geïnteresseerden kunnen deze versie van Funbel bekomen bij E. Vandeven, Opperveldlaan 14 te 1800 Vilvoorde, telefoon: 02/267.74.18.

OOSTDUINKERKE

31-10 tot 3-11-1997

Mycologen in de mist

Glimmerinktzwam

Libel met interesse

Paddestoel gevonden

He, wie plukt er mijn huisje

Paarse korstzwam op groen dikkopmos

OOSTDUINKERKE

31-10 tot 3-11-1997

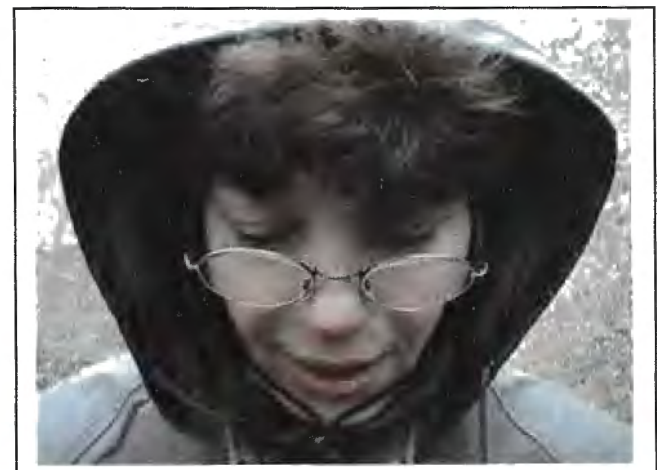
Leo, Frans, Freddy en Andre

Professor in concentratie

Bloedweizwam

Joke in verwondering

Kleine stinkzwammen

Elzentrechterzwam

OOSTDUINKERKE

31-10 tot 3-11-1997

Sterren flonkerden aan de grond

Klein fijn en compact

Knolparasolzwam

Prachtige mycenas

Schubbige bundelzammen

Geschubte inktzwam

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeecia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeec (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeecia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging.

De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, Ommeganckstraat 26 te 2018 Antwerpen. Alle leden hebben het recht hieruit boeken te ontlenen.

Het lidgeld bedraagt 500 fr. per jaar, buitenlandse leden betalen 550 fr. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w, te Antwerpen. Buitenlandse leden kunnen het lidgeld over maken op de postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen of door een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring te sturen naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te 2050 Antwerpen.

KAMK publicaties en reagentia voor microscopie

Bij onze bibliothecaris, Jean Schavey, kunnen oude nummers van Sterbeecia bekomen worden en een set met de meest gebruikte kleurstoffen en reagentia voor microscopie.

Bij Emile Vandeven kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: Dielen Frans, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, tel.: 03/353.16.21

ondervoorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

secretaris: Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Schavey Jean, Basseliersstraat 54, 2100 Deurne, tel.: 03/322.54.52

andere bestuurders:

Le Jeune Guy, Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Lenaerts Luc, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen, tel.: 013/52.34.99

Noten Leo, Oude Watertorenstraat 17, 3930 Hamont, tel.: 011/44.57.46 of 011/61.12.62

Vandeven Emile (ledenadministratie, secretariaat paddestoelenkartering), Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel. tel.: 014/54.91.44

Walleyrn Ruben (hoofdredacteur Sterbeecia), Lentestraat 14, 9000 Gent. tel.: 09/220.76.61